

Een eerste stap naar Educatief Partnerschap

Afstemming over opvoeding en ondersteuning van het leerproces.

Auteur: Rika Vullings

Studentnummer: 2193556

Opleiding: Master Special Educational Needs (M SEN)

Plaats: Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg Nijmegen

Leerroute: Gedragspecialist

Begeleid door: Ernie Drissen

Datum: Juni 2013

Inhoud

Samenvatting

Introductie

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling

1.1 Aanleiding van het onderzoek

1.2 Hoofdvraag en deelvragen

1.3 Opbrengst

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

2.1 Startfase

2.2 Definiëring en verantwoording van de centrale begrippen

2.3 De ontwikkelingen nationaal en internationaal mbt 'partnerschap'

2.4 Mijn onderzoeksvraag uit mijn praktijk in relatie met de theorie

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie

3.1 Het doel van mijn onderzoek

3.2 Onderzoeksmethode

3.3 Participanten aan het onderzoek

3.4 Communicatie

3.5 Planning

Hoofdstuk 4: Datapresentatie

4.1 Inleiding

4.2 Vragenlijsten ouders en leerkrachten 'praatplaat'

4.3 Focusinterview met ouders en leerkrachten

4.4 Betekenis voor het onderzoek

Hoofdstuk 5: Analyse en conclusies

5.1 Inleiding

5.2 Deelvraag 1: Wat wordt verstaan onder partnerschap met ouders? In hoeverre draagt 'de praatplaat' in groep 1-2 daar al aan bij?

5.3 Deelvragen 2,3 en 4: Welke aspecten uit de visie op partnerschap met ouders zijn belangrijk voor mij en mijn collega's uit mijn onderwijspraktijk? Welke zijn juist belangrijk voor de ouders?

5.4 Hoofdvraag: Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?

5.5 Aanbevelingen

5.6 Doel van het onderzoek

Hoofdstuk 6: Evaluatie en reflectie

6.1 Reflectie volgens het model van Ponte (2006).

6.2 Mijn leerproces, Triade: persoon-praktijk-theorie

Nawoord

Literatuurlijst

Bijlagen:

Bijlage 1: Uitwerking van de identiteit van mijn onderwijspraktijk, 'Koos' genaamd

Bijlage 2: Vragenlijsten en uitnodigingsbrieven

Bijlage 3: Planning van het onderzoek

Bijlage 4: De letterlijke 'antwoorden opsomming' van de vragenlijsten ouders en leerkrachten 'praatplaat'.

Bijlage 5: Foto's van de placemats

Bijlage 6: Belangrijk gevonden aspecten naar aanleiding van het focusinterview, letterlijk overgenomen zoals te lezen op de placemats

Bijlage 7: Aanbevelingen

Samenvatting

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar educatief partnerschap in een Brabantse onderwijspraktijk.

Ouders en school hebben een gezamenlijk belang: het zorgen voor optimale omstandigheden voor de ontwikkelkansen, de schoolloopbaan en het welbevinden van leerlingen (Smit, 2012).

Op basis van het voorafgaande en de duidelijke veranderwens in mijn onderwijspraktijk, met name een andere houding naar ouders, kan de centrale vraagstelling van het onderzoek als volgt geformuleerd worden:

Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?

Relevante literatuur welke ik voor het onderzoek bestudeerd heb beschrijf ik in hoofdstuk 2.

In hoofdstuk 3 geef ik aan hoe ik het onderzoek heb opgezet; de gebruikte onderzoeksmethoden, de participanten en de planning.

In hoofdstuk 4 presenteer ik de verzamelde data welke ik in hoofdstuk 5 analyseer in relatie met de theorie. Vervolgens beschrijf ik mijn conclusies, met deze conclusies kan ik de centrale vraagstelling beantwoorden. Ten slotte is in hoofdstuk 6 mijn persoonlijke reflectie op dit onderzoek te vinden.

Resultaten:

Effectief educatief partnerschap vraagt van de partners een duidelijke gemeenschappelijke visie. Impliciet herkenbaar zijn daarbij vooral gelijkwaardigheid, respect en een attitude van openheid en professionaliteit. Een onophoudelijke en permanente reflectie is daarbij van cruciaal belang.

Er moeten bewust mogelijkheden gecreëerd worden om zowel formeel als informeel met alle betrokkenen in gesprek te gaan en te blijven. De school moet hier het initiatief in nemen.

Leerkrachten zullen professioneel werken aan visievorming, bewustwording en reflectie.

Dit veranderingsproces ontwerp ik in het kader van mijn opleiding Master SEN, domein 'gedrag', aan de Fontys hogeschool Nijmegen.

Introductie:

Mijn persoonlijke achtergrond:

In juli 1987 ben ik afgestudeerd aan de KLOS, kleuterleidster A+B Hoofdakte en applicatie. Een maand later ben ik gaan werken in een Brabantse onderwijspraktijk. De afgelopen jaren heb ik op 4 scholen onder hetzelfde bestuur les gegeven. Voornamelijk in onderbouwgroepen, het laatste schooljaar in een bovenbouwgroep.

Ik ben gehuwd en heb drie dochters. Mijn oudste dochter is meervoudig gehandicapt en heeft ernstige gedragsproblemen. Zij is 19 jaar en woont vanaf haar 15^e levensjaar in een gesloten instelling.

Mijn praktijksituatie:

Ik werk in het Brabantse land in een onderwijspraktijk met ongeveer 250 leerlingen en 18 medewerkers. Afgelopen schooljaar heb ik samen met mijn collega's onze school-identiteit in kaart gebracht. Daaruit blijkt een duidelijke veranderwens; m.n. een andere houding naar ouders. Het onderwijsteam wil af van haar soms dominante positie en wenst een betere samenwerking met ouders. Volgens Smit (2012) vinden leerkrachten het doorgaans lastig om met welbespraakte en goed opgeleide ouders om te gaan. Ze staan niet altijd open voor hun ideeën en doen er onvoldoende hun voordeel mee. Ouders op hun beurt haken vaak af als ze niet serieus worden genomen.

Het ontwikkelen van meer educatief partnerschap met ouders lijkt mij hierom een logische stap. Ik hoop dan ook dat ik met mijn onderzoek een ontwikkeling in gang kan zetten, een cultuurverandering in mijn onderwijspraktijk.

In het veranderplan richt ik me op 'educatief partnerschap' met als doel afstemming over opvoeding en ondersteuning van het leerproces. Ik vind in de literatuur veel over educatief partnerschap bij verschillende migrantengroepen¹. Gezien het feit dat mijn school echter een volledig 'witte' populatie heeft, richt ik dit veranderplan natuurlijk op deze groep.

Wanneer ik de term 'ouders' gebruik bedoel ik natuurlijk ook het eenoudergezin, pleegouders en voogden. Daar waar ik de term 'leerkrachten' gebruik bedoel ik naast de lesgevende ook alle onderwijsprofessionals die betrokken zijn bij het onderwijs in mijn onderwijspraktijk.

¹ Groepen die een minderheidspositie innemen binnen een samenleving en dit zelf als zodanig ervaren; in Nederland voornamelijk groepen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond, aanwezig door migratie; het kan echter ook seksuele of religieuze minderheidsgroepen betreffen.

Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Van de docenten van mijn opleiding begreep ik dat het belangrijk is dat je kiest voor een onderzoeksonderwerp dat je echt raakt. In mijn positie als ouder van een kind met problemen en zorgen weet ik als geen ander hoe belangrijk het is dat je in een partnerschap samenwerkt met de leerkrachten en begeleiders van je kind. De inbreng van ouders die hun kinderen al hun leven lang kennen is dan ook van cruciaal belang.

Zoals eerder aangeven ben ik afgelopen schooljaar samen met mijn collega's op zoek gegaan naar de identiteit van onze school. Ik vind het belangrijk dat je als teamleden werkt vanuit een duidelijke school-identiteit, deze zegt namelijk ook iets over hoe je de zaken aanpakt. Daarvoor moet je dan natuurlijk eerst weten wie je eigenlijk bent. Weet je dat niet dan blijf je te veel hangen in technische zaken in plaats van doelen te stellen die je nastreeft omdat je erin gelooft. Door met collega's een aantal keren een identiteitspel te spelen kregen we een aanmerkelijk helderder beeld van onze school-identiteit. Voor het gemak noemen mijn collega's en ik dit beeld 'Koos'. 'Koos' staat voor onze waarden, onze kracht en onze valkuilen. In bijlage 1 is een uitwerking te vinden van de identiteit van mijn onderwijspraktijk, 'Koos'.

'Koos' is als het ware de ziel van ons schoolplan. Aan de hand van de door ons gewenste ontwikkelingen krijgen we zicht op onze opdracht. Waar komt het vandaan? En waar krijgen we mee te maken? In ieder geval willen mijn collega's en ik ervoor zorgen dat ieder kind goed onderwijs krijgt. Met mijn collega's ging ik op zoek naar een strategie; hoe gaan we nu de gewenste ontwikkelpunten aanpakken? Hoe zou 'Koos' dit doen? Want de wijze waarop wij dit aanpakken heeft alles te maken met hoe wij, in ons geval 'Koos', zijn.

In mijn onderwijspraktijk gaan we ons o.a. richten op een 'professionele cultuur'.

In een professionele cultuur willen we:

- a. kritisch zijn naar ons eigen handelen
- b. onderzoeken, nieuwsgierig zijn en elkaars expertise gebruiken
- c. Vakmanschap ontwikkelen
- d. Ouders en kinderen waarderen als partner

Wat betreft het laatste punt kan er in het onderwijs ontegenzeggelijk een groeiende aandacht voor ouderbetrokkenheid geconstateerd worden. Ook het overheidsbeleid is hierop gericht, ouders en school hebben hierin duidelijk een gezamenlijk belang namelijk de ontwikkelkansen voor het kind. In een partnerschap zul je op de hoogte moeten zijn van elkaars verwachtingen. In de schoolgids (2012-2015; p.23) van mijn onderwijspraktijk is te lezen hoe wij communiceren met ouders in het kader van rapportgesprekken en infoavond. Wij spreken geen verwachtingen uit maar geven wel aan dat we *"niet goed functioneren zonder open contact met de ouders, er is een onlosmakend verband tussen de thuissituatie en de schoolsituatie. In een rustige sfeer kan er met elkaar gesproken worden. Ouders kunnen een gesprek aanvragen, het initiatief kan ook bij de leerkrachten liggen"*. In onze dagelijkse praktijk zie ik dat de erkenning en behandeling van de ouder als partner nogal persoonsgebonden is. In gesprekken met ouders geven sommige aan een drempel te ervaren. De communicatie met de ouders verloopt via een informatiemail die tevens op de schoolsite te lezen is. Bij het formuleren van onderwijsbehoeften bevragen we ouders alleen op punten waar zorgen liggen. Daarnaast hebben we

een ouderraad en een medezeggenschapsraad. Ook is er sprake van directe betrokkenheid van groepjes ouders bij het leerproces zoals in het instituut leesouders.

Door met elkaar in gesprek te gaan over de school-identiteit is bij het team het besef ontstaan dat je mét ouders de belangen van het kind in brede zin veel beter kunt dienen.

Mijn onderzoeksonderwerp kreeg vorm: Partnerschap met ouders. Ook 'Koos', onze school-identiteit, wil zich daar graag in ontwikkelen. Ik ervaar meer dan voldoende draagvlak in mijn onderwijspraktijk.

In een dynamische onderwijspraktijk wordt men voortdurend geconfronteerd met nieuwe ontwikkelingen. Zo ook de ontwikkelingen rondom de nieuwe wetgeving passend onderwijs. Vanaf augustus 2012 hebben schoolbesturen een expliciete ondersteuningsplicht. Dit houdt in dat zij verplicht zijn een passende onderwijsplek te bieden aan alle leerlingen die zich aanmelden. Dit kan een gewone school zijn maar ook een school voor speciaal onderwijs. Dit gebeurt in de regel in nauw overleg tussen de school en de ouders. Daarbij is het belangrijk dat er een goede balans wordt gevonden tussen de wensen van ouders en de mogelijkheden van scholen. Om deze ondersteunings- en zorgplicht waar te kunnen maken, werken schoolbesturen en scholen samen in samenwerkingsverbanden. Door deze niet vrijblijvende samenwerking kunnen scholen zich specialiseren en onderling afspraken maken wie welke kinderen het beste onderwijs kan bieden. Dit nog vrij nieuwe systeem zorgt ervoor dat we samen met de deskundigheid van de ouders op zoek gaan naar de juiste passende plek voor het kind binnen ons samenwerkingsverband. Er zal dus sprake moeten zijn van een werkelijke samenwerking in partnerschap.

Internationaal wordt het begrip 'partnerschap' gehanteerd als een bruikbaar concept om betekenisvolle samenwerkingsrelaties tussen scholen, opvang, ouders en de lokale gemeenschap vorm te geven (Smit, Sluiter en Driessen, 2006). Partnerschap is dan op te vatten als een proces waarbij de betrokkenen er op uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van de leerlingen te bevorderen.

Uit eerder onderzoek naar dit onderwerp (Smit et al., 2006) blijkt dat de positie van ouders ten opzichte van de school internationaal gezien relatief zwak is en versterking behoeft om te kunnen spreken van gelijkwaardige partners in educatie. Soms lijkt de kloof tussen school en gezin wel erg groot te zijn. In dit verband zijn belangrijke aandachtspunten:

- Er moet sprake zijn van open communicatie en dialoog.
- Schoolteams dienen over strategieën te beschikken om met uiteenlopende groepen ouders om te gaan.
- Leraren dienen op het gebied van ouderparticipatie nascholing en ondersteuning te krijgen.
- Bij lerarenopleidingen dient nadrukkelijk aandacht besteed te worden aan het verkrijgen van kennis en vaardigheid om goede samenwerkingsrelaties te creëren en te onderhouden.
- Om tot een planmatig samenwerking tussen ouders, school en lokale gemeenschap te komen zou een samenhangend programma voor een langere periode ontwikkeld moeten worden.

1.2 Hoofdvraag en deelvragen

Centrale onderzoeksvraag:

Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?

- Deelvraag 1:
Wat wordt verstaan onder partnerschap met ouders? In hoeverre draagt 'de praatplaat' in groep 1-2 daar al aan bij?
- Deelvraag 2:
Welke aspecten uit de visie op 'partnerschap met ouders' zijn belangrijk voor mij en mijn collega's uit mijn onderwijspraktijk?
- Deelvraag 3:
Welke aspecten uit de visie op 'partnerschap met ouders' zijn belangrijk voor de ouders uit mijn onderwijspraktijk?
- Deelvraag 4:
Welke aspecten uit de visie op 'partnerschap met ouders' zijn belangrijk voor ouders uit een andere onderwijspraktijk?

Om deelvraag 1 te beantwoorden is inzicht in de theorie over 'educatief partnerschap' nodig. In hoofdstuk 2 van dit onderzoeksverslag is een uitwerking te vinden.

In mijn onderwijspraktijk zijn we dit schooljaar gestart met het voeren van het eerste oudergesprek met behulp van zogenaamde 'praatplaten'. Deze plaat krijgt iedere ouder tijdens de eerste kennismaking nog vóór de zomervakantie aangeboden. De bedoeling is dat de ouder een collage maakt van zijn of haar kind. Het is naar eigen inzicht van de ouder hoe deze collage vorm wordt geven. Het mag met woorden, teksten, tekeningen, foto's of op een andere manier. In de eerste 2 weken van het schooljaar 'presenteert' de ouder de plaat aan de leerkracht. Op deze manier verwachten we adequate informatie te ontvangen die van belang kan zijn bij het juist begeleiden van het kind. De ouders zijn immers, zeker in deze fase, de ervaringdeskundigen en kunnen op deze manier echt bijdragen aan de juiste start bij de begeleiding van hun kind. We betrekken de ouders dus al meteen bij de eerste stap van hun kind naar school. We werken van meet af aan, aan de relatie. Ouders dragen dan ook daadwerkelijk bij.

Wil ik mijn hoofdvraag kunnen beantwoorden dan zal ik eerst moeten weten welke aspecten van belang zijn voor mij en mijn collega's. Omdat ouders de rol van partner vervullen is het ook van belang dat ik bij hen informeer wat voor hen belangrijke aspecten zijn. Om het geheel wat steviger te krijgen bevraag ik tenslotte ook nog ouders uit een andere onderwijspraktijk, buiten mijn samenwerkingsverband. Het onderzoeken van deze aspecten verwerk ik in de deelvragen. Critical Friends wezen mij op het belang van objectiviteit. Zij adviseerden mij om bij de 3 groepen hetzelfde onderzoeksinstrument te gebruiken zodat ik mijzelf dan niet zou verliezen in verschillende uitvoeringen.

1.3 Opbrengst

Ik streef ernaar dat mijn onderzoek resulteert in een veranderplan. Een plan dat inzicht geeft in de huidige situatie, bijvoorbeeld het voeren van gesprekken m.b.v. de 'praatplaat' én in de gewenste veranderingen op het gebied van partnerschap en verder ook in welke mate het instrument 'praatplaat' daar al een stap toe is. Ik wil graag in mijn school een brede bewustwording van het belang van participatie op gang brengen, dit is namelijk een basisvoorwaarde om tot een werkelijk veranderingsproces te komen.

Ik streef naar formulering van een duidelijke visie op het gebied van partnerschap zodat het ook voor ouders helder wordt wat er van hen in deze verwacht wordt.

Intussen hoop en stimuleer ik dat leerkrachten bewust gaan werken aan hun professionalisering mede ook om daarmee een vertrouwensvolle partner te worden van de ouders dat ongetwijfeld zal leiden tot gezonde feedback en veel nuttige informatie.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

2.1 Startfase

Tijdens de startfase van mijn onderzoek ben ik begonnen met een literatuurstudie rond mijn praktijkvraag. Dit deed ik om vast te stellen wat er zoal over mijn onderwerp 'partnerschap met ouders' bekend is en welke discussies er gevoerd worden.

Ik maakte gebruik van de theorie zoals aangeboden tijdens het volgen van de onderwijseenheden. Een bron aan informatie vond ik op internet (google, google scholar, wiki fontys oso, fontys mediatheek, portal.fontys.nl/instituten). Via de HBO kennisbank vond ik daarnaast ook onderzoek dat reeds door anderen gedaan was en wat duidelijke raakvlakken had met mijn onderzoek. In het bijzonder gaven de aanwezige literatuurlijsten mij vaak inspiratie.

2.2 Definiëring en verantwoording van de centrale begrippen

In samenhang met de begrippen 'ouderparticipatie' en 'ouderbetrokkenheid' raakt het begrip 'educatief partnerschap' de laatste jaren steeds meer in gebruik. Dit komt voort uit de verschuiving die er al enige tijd gaande is in de rolverdeling tussen ouders en school (Onderwijsraad, 2003). Tot voor kort was er een duidelijke taakverdeling en scheiding tussen de taak van de ouders en die van de school. Deze hield in dat ouders verantwoordelijk gehouden worden voor de opvoeding en dat de school zich verantwoordelijk weet voor het onderwijs en het leren. Deze opvatting verschuift nu naar wat 'educatief partnerschap' wordt genoemd.

'Educatief partnerschap' wordt internationaal gehanteerd als een concept om betekenisvolle samenwerkingsrelaties tussen ouders, school en gemeenschap vorm te geven.

Smit et al. (2006) definieert 'educatief partnerschap' als een proces waarin betrokkenen erop uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin men probeert om ieders bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van de leerlingen te bevorderen.

2.3 De ontwikkelingen nationaal en internationaal mbt 'partnerschap'.

In navolging van de onderwijsraad heeft voormalig minister Bijsterveldt op 29 november 2011 een brief geschreven aan de voorzitter van de Tweede Kamer waarin zij de kamer adviseert om toch vooral te investeren in partnerschap tussen ouders en school. In het vergroten van de ouderbetrokkenheid ziet zij grote kansen ten gunste van het verbeteren van leerprestaties, loopbaanoriëntatie en begeleiding en het voorkomen van schoolverzuim en schooluitval. Daarnaast benadrukt zij dat ouders met hun sociaal kapitaal (hulpbronnen en ideeën) van onschatbare waarden kunnen zijn voor de school.

Het woord partnerschap kan de suggestie wekken dat er sprake zou zijn van gelijkwaardigheid tussen de verschillende partners. Deze afstemming hoeft echter niet altijd gelijkwaardig te zijn, ouders en school hebben immers verschillende eindverantwoordelijkheden. Ouders blijven primair verantwoordelijk voor de opvoeding en de school blijft verantwoordelijk voor het onderwijs en het leren. Ik ben echter van mening dat deze twee nauw samenhangen. Als het thuis met het kind moeilijk gaat dan heeft dat zijn weerslag op school als het op school goed gaat dan heeft de ouder thuis een blij kind. Stellingen als; "het zijn gescheiden werelden, school is school en thuis is thuis" kloppen dus niet (Pameijer, 2012). Een kind leeft in beide werelden en hoe beter die werelden op elkaar zijn afgestemd, hoe gunstiger dat is voor het kind.

Naar de mening van voormalig minister Bijsterveldt dienen scholen een heldere visie te hebben op de rol van ouders bij de schoolgemeenschap, een visie die past bij de wijk, bij de ouders en bij de school. Er zouden volgens haar goede, niet vrijblijvende, afspraken gemaakt moeten worden over de wederzijdse verwachtingen. In Schotland is er in mei 2006 door het parlement een 'ouderbetrokkenheidwet' aangenomen. Deze wet beoogt ouders meer rechten te geven en het hen, in het algemeen, gemakkelijker te maken bij het leer- en opvoedingsproces betrokken te raken (education scotland).

In de literatuur zijn er echter ook tegenstanders te vinden van een dergelijke wet of vergaande afspraken. Volgens Smit (2012) kunnen zulke voorschriften al snel in een la verdwijnen en wordt een dergelijke overeenkomst vaak alleen gebruikt als het misgaat; om je in te dekken. Volgens Smit gaat het niet zozeer over het contract als zodanig maar is vooral de houding van de professional bepalend voor het succes van kwalitatief partnerschap.

2.4 Mijn onderzoeksvraag uit mijn praktijk in relatie met de theorie

Ouders en de leerkracht hebben een gezamenlijke taak: namelijk de brede opvoeding van het kind. Het is dus van groot belang dat leerkrachten en ouders een samenwerking, een partnerschap, aangaan. In mijn praktijk zie je dat onze school-identiteit, onze visie of 'Koos' zoals in hoofdstuk 1 beschreven, vaak in een dominante positie staat t.o.v. ouders. Bovendien wordt deze houding onbewust ook nog wel geëtaled. Als leerkracht heb ik misschien meer gestudeerd dan sommige ouders, door mijn verhaal over het kind overrompel ik hen dan ook al gauw. Ouders worden dan onbewust in een passieve rol gedrukt. En dat gebeurt dan terwijl de ouder toch eigenlijk bij uitstek de ingewijde deskundige van het kind is! Voor echte samenwerking in de zin van een partnerschap, dient er dus erkenning te zijn voor elkaars expertise, beide partijen zouden als het ware een gelijkwaardige status moeten hebben. Ideeën van elkaar moeten gewaardeerd worden. Pas dan kun je de verantwoordelijkheid ook echt met elkaar delen. Het onderling vertrouwen is daarmee een belangrijk element in partnerschap.

Volgens Menheere&Hooze (2012) blijkt uit verschillende onderzoeken dat ouders nogal onzeker kunnen zijn over hun eigen rol m.b.t. het schoolleren van hun kinderen. De eigen overtuigingen van de ouders spelen een rol maar ook de mate waarin zij door de school worden uitgenodigd of uitgedaagd om betrokken te zijn. Scholen verwoorden niet altijd duidelijk wat ze van ouders verwachten. Ook in mijn onderwijspraktijk is dit helaas nog de werkelijkheid terwijl ik persoonlijk toch echt vind dat het juist belangrijk is om aan ouders expliciet te laten weten welk gedrag de leraren van hen verwachten en waarom.

In mijn onderwijspraktijk merk ik dat wij te vaak de leerlijn centraal stellen en niet de leerling. We proberen nog te veel ieder kind dezelfde weg te laten volgen. Het is echter van belang dat we daarbij de ontwikkeling van het kind zelf steeds meer centraal gaan stellen. We moeten dan niet vergeten ook de directe omgeving van het kind daarbij te betrekken. Een leerling kun je immers niet geïsoleerd zien. Sameroff & Chandler (1975) betogen dat een kind gevormd wordt door ervaringen welke het kind opdoet in de omgeving waarin het opgroeit. Dit betekent dat je dus rekening moet houden met het feit dat deze verschillende leefwerelden door de interactie die er plaats vindt voortdurend elkaar beïnvloeden. Het is dus noodzakelijk om de ecologie van de leerling (Jeninga & Van Meersbergen, 2010) goed in kaart te brengen. Het model (grafische vormgeving van Ruud de Moor) maakt duidelijk zichtbaar hoe de cirkels in sommige punten in elkaar overlopen. Heel herkenbaar daarin is de interactie tussen de leerkracht, leerling, schoolteam, interne zorg en externe zorg. Ik mis in dit rijtje de expliciete vermelding van de ouders. Zij zijn toch de ervaringdeskundigen van hun eigen kind en dienen dus bewust betrokken te worden bij de begeleiding. Een ouder kent als geen ander de 'eigen

aardigheden' van het kind en de ouder weet wat zijn of haar kind enthousiasmeert of juist demotiveert. Daar staat tegenover dat een leraar het kind het beste kent als leerling. Accepteren ouders en leraren elkaars deskundigheid, dan kunnen ze veel van elkaar leren en voor elkaar betekenen. Ik vind het dan ook geen eenrichtingsverkeer maar een tweerichtingsverkeer. Ouders en school werken samen aan schoolsucces.

De laatste jaren is er ook in mijn onderwijspraktijk veel belangstelling voor handelingsgericht werken (HGW). Deze werkwijze beoogt de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding voor alle leerlingen te verbeteren. In het kader van het z.g. 'Passend Onderwijs' is dit natuurlijk een belangrijk thema. HGW biedt scholen namelijk houvast bij het omgaan met verschillen tussen hun leerlingen. Een van de uitgangspunten van HGW wordt verwoord als; 'samenwerking tussen leraren, kinderen en hun ouders is noodzakelijk voor goed onderwijs' (Pameijer & van Beukering, 2009). Samenwerken betekent in mijn beleving toch meer dan het louter informeren van ouders zoals we dat op dit moment in mijn onderwijspraktijk voornamelijk doen. Samenwerken betekent dat je als ouder meedenkt en meedoet aan het onderwijs voor je kind. Ouders en leraren praten daarbij zoveel mogelijk *met* elkaar en zo min mogelijk *over* of *tegen* elkaar (Pameijer, 2012). Bij het toepassen van HGW benutten leraren de ervaringsdeskundigheid van de ouders, welke tips heeft een ouder voor de leraar? Samen met de ouders op zoek gaan naar de positieve uitzondering; wanneer gedraagt het kind zich goed en kan dit ook ingezet worden op een ander moment? Ouders hebben namelijk al vaak verschillende pogingen ondernomen om problemen rond hun kind aan te pakken. Kijken naar wat in die aanpak werkt is vaak effectief om op het spoor te komen van mogelijke oplossingen. Ik vind dat ouderbetrokkenheid op deze wijze zoveel meer inhoud krijgt dan alleen het voeren van de gebruikelijke tien minutengesprekken. Ouders worden op deze manier uitgenodigd om werkelijk deelgenoot te zijn en partner in de zorg (Wolters, 2012).

Een van de basisdimensies en competenties voor leraren in een inclusieve setting is immers dat een leerkracht competent moet zijn in de samenwerking met de omgeving (Claasen, Bruïne, Schuman, Siemons, Velthoven, 2009)

Uit (onderzoeks) literatuurstudie blijkt niet altijd even goed wat scholen en leerkrachten nu precies moeten doen om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Ook is het niet zo helder welke vormen en aspecten van ouderbetrokkenheid het meest effectief zijn. Duidelijk is mij echter wel dat een uitnodigende, open houding van de school en een planmatige aanpak in deze, de betrokkenheid zeer versterken. De kwaliteit van de communicatie is naar mijn mening dan ook een zeer belangrijk uitgangspunt.

Volgens Michael Thompson (pbs.org) worden leraren in Finland, Italië en Japan in het algemeen meer gerespecteerd door ouders en kinderen. Dit zit verankerd in hun cultuur. Hij meent dat door respectvol partnerschap kinderen beter op school presteren. Respect voor elkaar is in onze Nederlandse maatschappij tegenwoordig helaas niet altijd meer zo vanzelfsprekend, in tegenstelling tot vroeger toen deze waarde, zeker in het onderwijs nog werd gekoesterd. Ik probeer altijd respectvol anderen te bejegenen en de ervaring leert dan dat goed voorbeeld goed doet volgen. Ik ben mij ervan bewust dat ik zeker nog geen deskundige ben op het gebied van ouderbetrokkenheid. Wel heb ik er veel over gelezen en kan ik er nog meer over leren. Door gesprekken met collega's en ouders aan te gaan probeer ik handvatten te krijgen om de kwaliteit van het partnerschap in mijn onderwijspraktijk te optimaliseren.

Door praktijkgericht actieonderzoek wil ik in mijn beroepspraktijk tot aanbevelingen komen voor verbeteracties. Ik wil bereiken dat individuele leerkrachten hun handelingsbekwaamheid m.b.t. hun samenwerking met ouders vergroten. Er zal gestart worden met aanbevelingen vanuit de

visieontwikkeling, met onderzoek naar de verwachtingen van belangrijke actoren en de theorievorming. Dit vraagt in de komende jaren een voortdurend proces van verandering, ontwikkeling en borging. Het zal naar mijn verwachting de zorgstructuur voor de leerlingen in mijn beroepspraktijk een flinke stimulans geven.

Tijdens het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek hecht ik waarde aan de stem en mening van collega's, ouders, critical friends en docenten van Fontys. Zij kunnen met mij meedenken, feedback geven en helpen perspectief te vinden, dit alles om de kwaliteit van mijn werk te verbeteren.

Ik ben mij ervan bewust dat ik door praktijkgericht onderzoek tevens werk aan mijn professionele ontwikkeling. Mijn eigen handelingen en overtuigingen worden op de proef gesteld evenals mijn dialogische houding. In het werken met de ander zal ik luisteren en doorvragen.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

Dit hoofdstuk geeft inzicht in wat er nodig is om 'educatief partnerschap met ouders' te kunnen verwezenlijken in mijn onderwijspraktijk. Ik beschrijf de opzet van mijn onderzoek, de gebruikte onderzoeksmethode om data te verzamelen, de deelnemende personen en de planning.

3.1 Het doel van mijn onderzoek

Om antwoord te krijgen op mijn hoofdvraag en deelvragen ga ik praktijkgericht onderzoek doen binnen mijn onderwijspraktijk. Mijn vraagstellingen en de daarop gekomen antwoorden zijn dan ook gericht op en uit mijn eigen onderwijspraktijk.

Om mijn deelvragen te kunnen beantwoorden werk ik planmatig en stapsgewijs om adequate data te verzamelen. De antwoorden die ik uit de deelvragen genereer kan ik gebruiken om uiteindelijk de hoofdvraag te beantwoorden.

Ik heb gekozen voor een actieonderzoek (de Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011). Ik geef mijn collega's en onze ouders bewust en expliciet een actieve rol. Door hun input zal mijn onderzoek vorm krijgen. Ik zie dus mijzelf en mijn collega's als reflectieve professionals die hun praktijksituatie willen verbeteren. Ik geef mijn collega's ruimte om zelf richting te geven aan de gewenste verbetering. Als het goed is, ontstaat er dus een betrokkenheid en wisselwerking tussen alle participanten waarbij ik wel attent zal moeten zijn op mogelijke ethische aspecten welke er kunnen spelen. Ik ga zeker de kritische theorie gebruiken want deze kan onze kansen op werkelijk partnerschap vergroten. Als mensen meer zeggenschap krijgen nemen de kansen tot veranderingen toe, het vergroot het gevoel van betrokkenheid en dat biedt dan weer heel veel kansen.

Ik wil graag samen met ouders en collega's uit mijn onderwijspraktijk praktijkgericht onderzoek doen. Het gaat daarbij naar mijn mening meer om onderzoek 'met' mensen in plaats van onderzoek 'naar' mensen. Ik wil stem geven aan de doelgroep, ouders en collega's én ik wil kwalitatieve data verzamelen.

In actieonderzoeken zijn een aantal fases te onderscheiden:

1. Maken van een onderzoeksplan
2. Uitvoeren van het onderzoek
3. Analyse van de verkregen data
4. Trekken van conclusies en opstellen van aanbevelingen
5. Uitvoeren van de aanbevelingen
6. Evalueren

Daarna kan de cyclus eventueel weer van voren af aan beginnen. Mijn actieonderzoek beperkt zich, gezien de beschikbare tijd, tot de eerste 4 fases.

3.2 Onderzoeksmethode

Om deelvraag 1 te kunnen beantwoorden is inzicht in de theorie over 'educatief partnerschap' essentieel. In hoofdstuk 2 van dit onderzoeksverslag is een uitwerking hiervan opgenomen.

Om te onderzoeken of de praatplaat bijdraagt aan een partnerschap met ouders gebruik ik als onderzoeksinstrument digitale vragenlijsten voor zowel ouders als leerkrachten. Ik benader dus alle gebruikers van de praatplaat. Op deze manier krijg ik een beeld van de ervaringen van mijn collega's evenals de ervaringen van onze ouders.

Ik kies voor een digitale vragenlijst omdat deze relatief weinig tijd vraagt van de respondenten. Deze kunnen dan de lijst invullen op een moment dat het hen schikt. Ik kan op een eenvoudige manier van een groep mensen informatie verkrijgen.

De anonimiteit van de ouders kan gewaarborgd blijven. Ouders krijgen daarom ook de mogelijkheid de lijst anoniem in een gesloten envelop in te leveren. Voor beide vragenlijsten heb ik gericht vragen geformuleerd die een antwoord kunnen gaan geven op de deelvraag: 'In hoeverre draagt de gespreksvoering in groep 1-2 m.b.v. de praatplaat bij aan een partnerschap met ouders?'

Ik kies voor open vragen zodat de respondent zelf vrij is en ruimte heeft om te antwoorden. Dit geeft mij bovendien informatie over opvattingen, overtuigingen of oordelen van de betreffende respondent.

Bij de vragenlijst voor de ouders lijken vraag 2 en 3 hetzelfde, ik kies echter bewust voor deze beide vraagstellingen omdat in mijn beleving vraag 2 zich meer richt op zakelijke feiten en het antwoord op vraag 3 meer zicht geeft op de emotionele beleving van de ouder.

Bij de vragenlijst voor de leerkrachten vraag ik bewust om mee te denken naar het uitbereiden van deze vorm van communiceren naar andere groepen. Ik denk dat ik hiermee mijn collega's stimuleer om actief mee te denken en een rol te nemen in mijn onderzoek. Alle betrokken kunnen zich een beetje eigenaar voelen (de Lange et al., 2011). Eigenaarschap draagt bij aan een groter draagvlak.

Vervolg:

Ik ga de objectief verzamelde data structureren in een schema opgemaakt in Word. Ik maak een schema voor de ouders en een schema voor de leerkrachten. Ik neem de letterlijke uitspraken van de vragenlijsten over zodat ik objectief blijf. Deze letterlijke uitspraken van de leerkrachten en de ouders vergelijk ik met elkaar waarbij ik op zoek ga naar de overeenkomsten. Mijn kader voor analyse wordt dus inductief; wat zie ik in de praktijk, wat vinden de ouders en de leerkrachten en welke inzichten biedt dit?

In hoofdstuk 4 zal ik deze gestructureerde data presenteren en in hoofdstuk 5 verder verbinden aan voorlopige conclusies.

Om een antwoord te krijgen op de deelvragen; 'welke aspecten er belangrijk worden gevonden in een partnerschap', voer ik focusinterviews met:

- het team uit mijn onderwijspraktijk
- ouders uit mijn onderwijspraktijk
- ouders buiten mijn onderwijspraktijk

Voorafgaande aan elk focusinterview start ik met de korte film²; "Ouders en school; hoe werk je samen" (@ oudersschool, 2012).

Deze film laat zien hoe school en ouders succesvol kunnen samenwerken om tot een goede en harmonieuze ontwikkeling van de leerling te komen. Ik vind deze film dan ook heel geschikt om als aftrap voor de activiteit te gebruiken.

² <http://www.youtube.com/watch?v=MbOoRPG-rkA>

Na de film wordt iedere participant uitgenodigd eerst kort vóór te verkennen en aantekeningen te maken op een eigen hoek van een placemat over het thema 'partnerschap'. Daarna krijgt het groepje de opdracht om samen, in overleg met elkaar, een top 5 te maken van belangrijke punten. De top 5 wordt, in willekeurige volgorde, in het midden van de placemat genoteerd.

Ik wil met behulp van de focusinterviews ontdekken welke aspecten uit de criteria over 'partnerschap' belangrijk worden gevonden door zowel mijn collega's en ouders uit mijn onderwijspraktijk alsook ouders uit een andere onderwijspraktijk. Door ook een groepje ouders uit een andere onderwijspraktijk, buiten mijn samenwerkingsverband, te benaderen maak ik de triangulatie wat steviger.

Ik kies bewust voor een focusinterview omdat dit tot meer persoonlijk contact leidt dan wanneer ik een vragenlijst schriftelijk zou verspreiden. Door het persoonlijk contact verwacht ik bovendien dat ik het belang van het onderzoek beter kan toelichten, respons tijdens het focusinterview zal dan naar verwachting optimaal zijn. Ik vind een focusinterview een geschikt instrument om vrije ideeën, opvattingen en voorstellen te peilen en juist dié aspecten zijn van belang om mijn deelvragen te beantwoorden. Het gaat me dus zeker niet om het debat als zodanig.

De groep participanten is steeds homogeen van samenstelling. Leerkrachten en ouders worden apart uitgenodigd. Dit doe ik om te voorkomen dat discussies of misverstanden tussen de groepen gaan domineren, dit kan verwarring scheppen en dat wil ik voorkomen.

Ik streef naar focusgroepen van ongeveer 6 personen, in de praktijk is dit natuurlijk afhankelijk van het aantal aanwezige mensen.

Ik bereid het interview met de focusgroep goed voor:

- ik zorg dat het inleidende filmpje klaar staat op het touchbord.
- Ik maak na de inleiding het doel van het gesprek meteen duidelijk. Ik geef aan dat ik informatie wil verzamelen over 'partnerschap'.
- Ik stimuleer mensen door optimistisch aan te geven dat ik uitkijk naar hun mening.
- Ik geef aan dat de komende activiteit ook voor hen heel interessant wordt.
- Ik geef aan dat er geen goede of foute antwoorden gegeven kunnen worden.
- Ik zorg dat de discussie gefocust blijft.
- Ik zorg dat alle deelnemers betrokken blijven.
- Ik zorg voor een prettige sfeer.

Omdat participanten zich expliciet moeten opgeven weet ik van tevoren hoe groot een groep zal zijn. Mocht de groep participanten erg groot worden dan zorg ik voor een medeobservator. Naast de voorbereiding en begeleiding door mij als observator zoals hierboven puntsgewijs beschreven, zal ik steeds het gesprek kort samenvatten en terugvragen of de samenvatting correct en in overeenstemming is met hetgeen door de participanten besproken is. Daarnaast zal ik er op letten dat de participanten ook daadwerkelijk opschrijven hetgeen ze met elkaar hebben samengevat. Ik gebruik voor mijn onderzoek dus alleen de letterlijk opgeschreven bevindingen van de participanten.

Hoewel het achteraf als controle instrument nuttig zou kunnen zijn ga ik de sessie toch niet opnemen omdat dat m.i. noch voor het moment noch voor het proces enige meerwaarde heeft. Ouders schrijven hun bevindingen immers al meteen op de placemats. Op deze manier verzamel ik objectieve data. Deze objectieve data kan ik in verband met elkaar brengen. Een foto van de placemats is te vinden in bijlage 5, waardoor de data die ik gebruik ruim controleerbaar is.

Vervolg:

Allereerst ga ik de verzamelde data per placemat structureren in een schema opgemaakt in Word. Iedere placemat krijgt dus een eigen schema. Deze schema's worden door mij met elkaar vergeleken en geanalyseerd. Ik doe dit handmatig door overeenkomsten te zoeken op vergelijkbare aspecten. De gevonden resultaten geef ik een eigen kleur en worden verder verwerkt in een eigen tabel. Door op deze manier te werken breng ik structuur aan in de ruwe data. In hoofdstuk 4 zal ik deze gestructureerde data presenteren en in hoofdstuk 5 verder verbinden aan voorlopige conclusies. Mijn kader voor analyse wordt dus inductief, wat zie ik in de praktijk, wat vinden de collega's en de ouders en welke inzichten biedt dit?

Ik verwerk de data van de ouders uit de andere praktijk (deelvraag 4) op eenzelfde manier. Ik ga verder in dit onderzoek echter niet verder in op het aspect 'andere praktijk', maar dit zou zeker een vervolgonderzoek kunnen zijn. Wel maak ik door ouders buiten mijn onderwijspraktijk erbij te betrekken dit onderzoek steviger en representatiever.

Om de validiteit van de resultaten van mijn onderzoek te verhogen laat ik al mijn onderzoeksactiviteiten in dezelfde periode op eenzelfde wijze in mijn onderwijspraktijk plaatsvinden. Deze verhoogt de validiteit. Er is echter wel een uitzondering, dit betreft de ouders buiten mijn onderwijspraktijk. Ik heb namelijk om praktische reden ervoor gekozen deze ouders in hun eigen omgeving te interviewen. Dit zal bovendien ook hun bereidheid tot deelname aan het onderzoek bevorderen. Ik verwacht namelijk minder deelname wanneer zij moeten reizen om deel te nemen aan mijn onderzoek.

Na het beantwoorden van de deelvragen kan ik me gaan richten op de hoofdvraag. Ik heb dan, naar ik hoop, voldoende data verzameld om deze te beantwoorden. Aan het einde van het onderzoeksverslag wil ik de uitkomsten in de vorm van aanbevelingen voor mijn onderwijspraktijk expliciet formuleren.

3.3 Participanten aan het onderzoek

Het focusinterview met de collega's vindt voorafgaand aan een regulier bouwoverleg plaats. Alle collega's worden uitgenodigd via de bouwagenda. Door op deze wijze centraal te starten betrek ik er zoveel mogelijk collega's bij.

Het focusinterview met de ouders vindt plaats op een woensdag in de voormiddag. Op woensdag zijn de meeste ouders immers beschikbaar omdat de woensdagmiddag voor hun kinderen een vrije middag is. Direct om 8.45 uur lijkt me een geschikte tijd omdat de kinderen dan ook met de les beginnen.

Het focusinterview met de ouders uit de andere onderwijspraktijk vindt, na overleg met de betrokkenen, in de voorjaarsvakantie plaats.

3.4 Communicatie³

Ouders worden via de mail benaderd, leerkrachten via onze maandelijkse memo. Vragenlijsten van de leerkrachten worden via de mail verzonden. Ik verstuur 1 keer een herinneringsmail.

Ouders en leerkrachten die een vragenlijst anoniem willen invullen kunnen deze ook met een blanco envelop inleveren in mijn postvak.

Alle vragenlijsten en uitnodigingen zullen worden voorzien van het logo van mijn onderwijspraktijk. Met het oog op bescherming van de privacy van ouders en collega's zal ik overigens in dit

³ Vragenlijsten en uitnodigingsbrieven zijn in bijlage 2 te vinden

onderzoekverslag alles zonder logo opnemen, dit omdat ik ethisch wil handelen en de privacy van de ouders en collega's uit mijn onderwijspraktijk wil waarborgen.

Na afsluiting van het onderzoek en gereedkomen van het schrijven van het onderzoeksverslag zal ik alle participanten mondeling informeren over de resultaten. Ik zal dit doen tijdens een lunchpauze in mijn onderwijspraktijk door middel van een powerpoint of poster presentatie. Uiteraard worden de ouders buiten mijn onderwijspraktijk ook uitgenodigd.

In bijlage 3 is een planning van mijn onderzoek te vinden.

Hoofdstuk 4: Datapresentatie

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk presenteer ik de door mij verzamelde data ten behoeve van mijn onderzoek. Ik sluit daarbij aan op de in het vorige hoofdstuk beschreven onderzoeksmethode, nl. de data vanuit:

4.2 Vragenlijsten ouders en leerkrachten 'praatplaat'

4.3 Focusinterviews met ouders en leerkrachten

Daarbij zal ik steeds betekenis geven aan deze data in relatie met mijn onderzoeksvraag en de deelvragen.

4.2 Vragenlijsten ouders en leerkrachten 'praatplaat'

Op 25 januari jl. heb ik alle ouders die een gesprek met behulp van 'de praatplaat' hebben gehad en alle leerkrachten van de onderbouw een vragenlijst gestuurd. Een leerkracht die met zwangerschapsverlof ging heb ik in december reeds de vragenlijst vervroegd gestuurd. In totaal stuurde ik 13 vragenlijsten naar ouders en 3 naar leerkrachten. Begin februari is er een herinneringsmail verstuurd. Van de opgestuurde vragenlijsten kwamen er van de ouders 7 retour waarvan er 1 blanco bleek en dus niet bruikbaar. Van de 3 leerkrachten kwamen 2 lijsten retour.

In bijlage 4 zijn de vragenlijsten van de ouders en de leerkrachten met de letterlijke 'antwoorden opsomming' te vinden.

4.3 Focusinterview met ouders en leerkrachten.

In januari jl. heb ik alle ouders van mijn klas, 21 stuks, via e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan het focusinterview. Er kwamen slechts 2 positieve reacties. Ik vond dit aantal te weinig en heb daarom een aantal ouders nog persoonlijk benaderd. In een gesprek met een van hen werd het mij duidelijk dat mijn uitnodigingsmail, ondanks dat deze gezien is door directie, CF en docent van de opleiding, kennelijk toch niet duidelijk genoeg was. Deze ouder dacht namelijk dat zij een moeilijke opdracht tegemoet zou gaan omdat mijn studie op masterniveau ligt. Nadat ik haar mondeling toelichtte wat de bedoeling was gaf ze direct aan om wel te komen.

Deze ervaring zorgde ervoor dat ik mijn herinneringsmail op dit punt heb bijgesteld. Ik gaf nadrukkelijker aan dat de opdracht eigenlijk heel eenvoudig is en gewoon niet fout kan gaan. Het maakte mij bewust van het belang om participanten vooraf gerust te stellen en te wijzen op het feit dat elk antwoord in principe goed is. Uiteindelijk kwamen er 5 ouders uit mijn klas om deel te nemen aan het focusinterview. Toch vond ik het wat weinig om voldoende data te verzamelen vandaar dat ik tijdens een ouderraadvergadering, deelname heb gevraagd aan mijn onderzoek. Vanuit deze groep ouders waren er alsnog ouders bereid om te participeren.

Van bovenstaande leer ik dat communiceren via mail nogal als onpersoonlijk wordt ervaren en daarom niet altijd de gehoopte respons oplevert.

Ik wilde ook nog een groep ouders buiten mijn onderwijspraktijk en samenwerkingsverband bereiken en realiseerde mij vanuit de onderwijseenheid communicatie, het belang van rapport maken (Derks & Hollander, 1996). Deze groep ouders benaderde ik daarom mondeling. Ik kreeg op deze wijze direct 5 enthousiaste reacties en stuurde ieder van hen daarna een bevestigende schriftelijke uitnodiging. Uiteindelijk waren er op de avond dat de activiteit plaats vond 4 ouders aanwezig.

In de bijlage 5 is te lezen welke belangrijke aspecten gekozen zijn naar aanleiding van het focusinterview. Deze zijn letterlijk overgenomen van de placemats.

Om deze verzamelde data te analyseren gebruik ik een inductieve benadering. Ik probeer onbevangen de aspecten die door de participanten opgeschreven zijn te verbinden aan algemene uitspraken. Vandaar dat ik in gebruikte tabellen letterlijk de opgeschreven aspecten opneem. Deze aspecten heb ik overgenomen van de placemats zoals deze tijdens het focusinterview gebruikt zijn. Uiteindelijk ga ik kijken of ik deze aspecten kan coderen. Ik begin met het open coderen. Aspecten die synoniem zijn geef ik eenzelfde kleur. Daarna kan ik axiaal coderen door dezelfde kleuren samen te voegen zodat er een patroon van samenhang en hiërarchie ontstaat. Uiteindelijk houd ik centrale begrippen over.

Visie:

- Duidelijke visie 2x
- Duidelijke verwachtingen
- Afstemmen, afspraken maken
- Verantwoordelijkheden, wie doet wat

Betrokkenheid:

- Empathie 2x
- Betrokkenheid 3x

Laagdrempelig:

- laagdrempelig 2x

Verantwoording:

- kind-ouder-school
- samen verantwoordelijk

Tijd:

- Tijd vrij maken
- Tijd

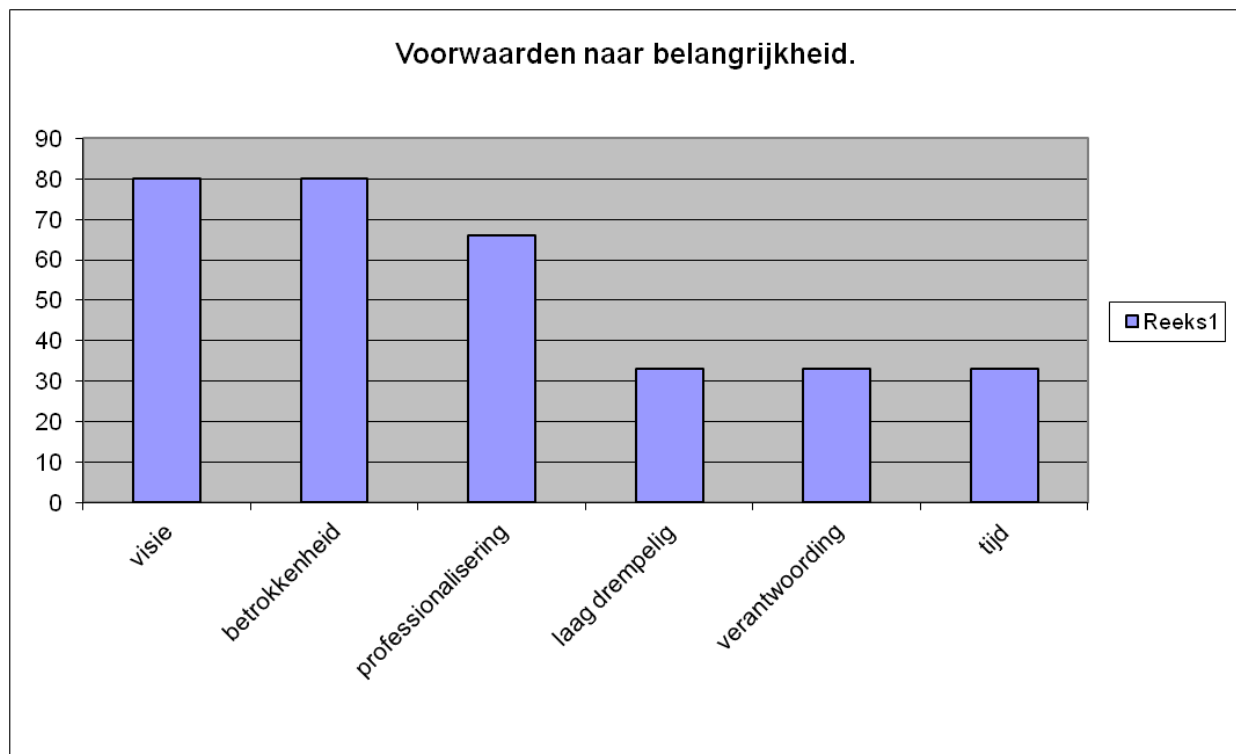
Professionalisering:

- Professionalisering
- Deskundigheid
- Communicatie 2x

In totaal hebben 26 participanten deelgenomen aan het focusinterview. In onderstaand grafisch model is een uitwerking van de belangrijkste aspecten opgenomen.

Belangrijkste voorwaarden in volgorde van héél belangrijk naar belangrijk:

- Visie en betrokkenheid wordt door 80% van de deelnemers belangrijk gevonden.
- Professionalisering wordt door 65% van de deelnemers belangrijk gevonden.
- Laagdrempelig, verantwoording en tijd wordt door 33% van de deelnemers belangrijk gevonden.

4.4 Betekenis voor het onderzoek

Vanuit de focusinterviews kan ik aan de hand van de gegeven data de deelvragen 2,3 en 4 beantwoorden.

De aspecten die alle participanten van mijn onderzoek belangrijk vinden:

- Visie
- Betrokkenheid
- Professionalisering
- Laagdrempeligheid
- Gedeelde verantwoording
- Tijd investering

In hoofdstuk 5 verbind ik theorie met deze aspecten. Daarna is het mogelijk om antwoord te geven op mijn hoofdvraag.

Hoofdstuk 5: Analyse en conclusies

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beantwoord ik de deelvragen en hoofdvraag van mijn onderzoek. Dit doe ik vanuit de data die ik in hoofdstuk 4 presenteer. Ik schenk aandacht aan de validiteit en leg tevens de relatie met de theorie. Vanuit de antwoorden op de deelvragen ga ik mijn hoofdvraag beantwoorden. Vervolgens formuleer ik aanbevelingen, voortgekomen uit mijn analyse. Aan het einde zal ik nog terugkomen op het doel van mijn onderzoek, zoals geformuleerd in hoofdstuk 1.

5.2 Deelvraag 1: Wat wordt verstaan onder partnerschap met ouders? In hoeverre draagt 'de praatplaat' in groep 1-2 daar al aan bij?

Het antwoord op deze deelvraag kan ik vinden in de kwantitatieve en kwalitatieve data die ik verkregen heb vanuit de ingevulde vragenlijsten van de ouders en de leerkrachten.

Wat betreft het gebruik van 'de praatplaat' vinden alle ouders (100%) dat dit instrument bijdraagt aan een samenwerking tussen de leerkracht en de ouders. De leerkrachten zijn daar minder zeker over maar geven wel aan dat het voor de ouders een prettig hulpmiddel kan zijn tijdens het eerste gesprek. Dit laatste wordt overigens ook bevestigd in de antwoorden van de ouders. De leerkrachten geven aan dat de bedoeling van 'de praatplaat' niet bij elke ouder zo duidelijk is. Er ontbreekt naar hun mening een heldere duidelijke instructie. Zoals ik in hoofdstuk 2 al signaleerde, leidt onduidelijkheid tot onzekerheid (Menheere & Hooge, 2012). Het is dus van groot belang dat er een duidelijke en vooral begrijpelijke handleiding bij 'de praatplaat' komt zodat de ouders precies weten wat er van hen verwacht wordt en waarom.

Conclusie: Het antwoord op deelvraag 1:

Smit e.a. (2006) definieert 'educatief partnerschap' als een proces waarin betrokkenen erop uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin men probeert om ieders bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van de leerlingen te bevorderen.

'De praatplaat' kan bijdragen aan een partnerschap. Op de eerste plaats verwachten de leerkrachten dat de ouders werken aan de praatplaat. Ouders willen dit in het belang van hun kind doen maar verwachten voldoende informatie over de aanpak en werkwijze van dit instrument. De leerkracht moet dus helder de verwachtingen communiceren.

5.3 Deelvragen 2,3 en 4: Welke aspecten uit de visie op partnerschap met ouders zijn belangrijk voor mij en mijn collega's uit mijn onderwijspraktijk? Welke zijn juist belangrijk voor de ouders?

De antwoorden op deze deelvragen haal ik uit de opmerkingen die geplaatst zijn op de placemats van het focusinterview en gepresenteerd in hoofdstuk 4. De daaruit voortkomende 6 aspecten werk ik nader uit door een relatie te leggen met de theorie:

Volgens voormalig minister Bijsterveld dienen scholen een heldere visie te hebben op de rol van de ouders bij de schoolgemeenschap. Een visie die aansluit en past bij de wijk, bij de ouders en bij de school. Volgens Smit (2012) kunnen dergelijke goedbedoelde afspraken, in de praktijk van alle dag nog wel eens in een la verdwijnen. Een ander belangrijk punt is dat ouders heldere uitwisseling en communicatie verwachten en ook wensen dat leerkrachten inspelen op de (dorps)actualiteit.

Conclusie: Een heldere visie zorgt voor duidelijkheid. Niet vrijblijvende afspraken beschrijven de wederzijdse verwachtingen. Om te voorkomen dat een dergelijk visiestuk onbenut in een la verdwijnt, zal het bewust regelmatig geëvalueerd en geactualiseerd moeten worden.

Zoals al eerder vermeld blijkt in de dagelijkse schoolpraktijk dat ouders nogal onzeker kunnen zijn over hun eigen specifieke rol bij het schoolleren van hun kinderen (Menheere & Hooge, 2012). In mijn onderwijspraktijk verwoorden wij niet helder wat we van ouders verwachten laat staan waarom. Als we nu een dergelijke visie gaan formuleren moeten we de ouders daarbij natuurlijk expliciet betrekken. Een visie op een educatief partnerschap in het belang van het kind vraagt om betrokkenheid van de directe omgeving. Sameroff & Chandler (1975) betogen dat een kind gevormd wordt door ervaringen welke het opdoet in de omgeving waarin het opgroeit. Dit betekent dat je er rekening mee moet houden dat deze verschillende leefwerelden, door de interactie die er plaats vindt elkaar voortdurend beïnvloeden.

Conclusie: Een visie op educatief partnerschap welke door alle betrokkenen gezamenlijk wordt geformuleerd en geaccordeerd kan zorgen voor veranderingen. Veranderingsbereidheid en veranderingen komen tot stand als mensen in hun zeggenschap serieus genomen worden. Zeggenschap vergroot het gevoel van betrokkenheid en echte betrokkenheid biedt veel kansen.

Een uitnodigende, open houding van een school is erg belangrijk. Vanuit de opleiding heb ik geleerd regelmatig te reflecteren en feedback te vragen. Dit praktiseer ik dan ook steeds meer in mijn dagelijkse handelen. Ik ben mij zeer bewust van de impact van mijn eigen houding naar ouders. Deze intussen eigengemaakte attitude is gebaseerd op mijn visie; 'gelijkwaardigheid in bejegening, erkennen van elkaars expertise en serieuze aandacht voor de ander'. De ouder is immers de ervaringsdeskundige van zijn of haar kind. Daar staat tegenover dat een leerkracht het kind het beste kent als leerling. Accepteren ouders en leraren elkaars deskundigheid dan kunnen ze veel van elkaar leren en voor elkaar betekenen.

Conclusie: Willen we voortdurend op de hoogte zijn van elkaars ervaringen, gevoelens, meningen en standpunten dan zullen we continu met elkaar in gesprek moeten blijven, zowel formeel als informeel. Vooral positieve sfeereffecten uit de informele contacten blijken een belangrijke basis voor het formele overleg. Voor kwalitatief goed partnerschap moet dus geïnvesteerd worden in die zin dat er bewust communicatiemomenten met ouders gezocht of gecreëerd worden.

Zoals reeds gezegd dienen ouders als ervaringsdeskundigen van hun kind bewust betrokken te worden bij de begeleiding van dit kind. De leraar is echter de ervaringspecialist als het gaat over het leren als zodanig. Beide expertises vullen elkaar aan maar zijn in (eind)verantwoordelijkheid gescheiden. Acceptatie van deze gescheiden verantwoordelijkheid en deskundigheid, zeker als deze door partijen over en weer gewaardeerd worden, zal positief effectueren naar het leer- en opvoedingsproces.

Conclusie: Hoewel expertise en verantwoordelijkheden in principe gescheiden zijn zal educatief partnerschap zeker niet inhouden dat er dan sprake zal zijn van een eenrichtingsverkeer tussen de partijen. Educatief partnerschap typeert juist een tweerichtingsverkeer waarbij ouders en school samen werken aan het gehele school- en vormingsproces.

De werkdruk op leraren in het onderwijs is een breed erkend probleem. Op de schaal van 1 (niet of nauwelijks werkdruk) tot 5 (zeer hoge werkdruk), scoren leraren primair onderwijs, volgens de nationale onderwijskrant met een 4.0 (Vuuren, 2012). Zoals wij al zagen moet er voor kwalitatief goed partnerschap met ouders geïnvesteerd worden.

Conclusie: Investeren kost tijd. Zo zal de leerkracht, terwijl zijn bureau in de klas vol werk ligt, toch de tijd moeten nemen voor het praatje met de ouder aan de poort. Leerkrachten mogen zich niet beperken tot contact name met ouders in geval van problemen maar moeten zich realiseren dat probleemgesprekken aanmerkelijk gemakkelijker verlopen als er eerder expliciet ook over positieve zaken m.b.t. het kind is gesproken. Er is dan immers al een fundament gelegd in de relatie. Samenwerken betekent dat je als ouder meedenkt én meedoet aan het onderwijs voor je kind. Tijdens gesprekken kan de leerkracht samen met de ouder al op zoek gaan naar de positieve uitzondering. Kijken naar wat werkt is vaak effectief om op het spoor te komen van mogelijke oplossingen. Ouderbetrokkenheid krijgt op deze wijze zoveel meer inhoud dan alleen het voeren van de gebruikelijke obligate tien-minuten gesprekken (Wolters, 2012).

Voor de leraar is goede communicatie en kennis hierover een must (Brand, 2010). Als we communiceren, wisselen we informatie uit en zijn we, gewild of ongewild met de ander verbonden.

Conclusie: Voor een kwalitatief goed partnerschap zou communiceren een permanent studie-item voor leraren moeten zijn.

Conclusie: Het antwoord op de deelvragen 2+3+4:

Ouders en leerkrachten hebben behoefte aan een duidelijke visie op educatief partnerschap. Ouders en leerkrachten willen betrokken worden bij het opstellen van een dergelijke visie en werken zo samen aan schoolsucces van de leerling.

Voor een educatief partnerschap, accepteren en waarderen leerkrachten en ouders elkaars expertise.

Om elkaars expertise te kunnen waarderen en gebruiken, gaan leerkrachten en ouders zowel formeel als informeel met elkaar in gesprek.

Uiteraard is het belangrijk om mijn persoonlijke mening in deelvraag 2 te verwerken. Ik ben immers een van de teamleden uit mijn onderwijspraktijk. Alle aspecten die door mijn collega's en zeker ook door de ouders zijn aangegeven kan ik onderschrijven. Ik kan ze allemaal onderbouwen met theorie. Toch plaats ik een kanttekening, met het formuleren en schrijven van een visie zijn we er nog niet. Het heeft weinig zin om samen met onze partner een mooi 'contract' te maken als we het niet tevens borgen en blijven actualiseren. Om een visie te kunnen opstellen zullen we eerst het contact met onze partner moeten aangaan, informeel en formeel. Dit kost tijd, tijd die we eigenlijk niet hebben. Maar in het belang van onze leerlingen is investeren veel waard. De professionalisering stimuleer ik zeer, de module communicatie heeft mij geleerd luisterinterventies toe te passen. Ik heb mij nooit gerealiseerd hoe belangrijk het luisteren naar de ander is, door te oefenen heb ik het mogen ervaren. Ik pas het nu dagelijks toe.

5.4 Hoofdvraag: Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?

Vanuit de antwoorden op bovenstaande deelvragen kan ik nu het antwoord op de hoofdvraag van mijn onderzoek formuleren.

Conclusie: Het antwoord op de hoofdvraag:

Effectief educatief partnerschap vraagt van de partners een duidelijke gemeenschappelijke visie. Impliciet herkenbaar zijn daarbij vooral gelijkwaardigheid, respect en een attitude van openheid en professionaliteit. Een onophoudelijke en permanente reflectie is daarbij van cruciaal belang.

Er moeten bewust mogelijkheden gecreëerd worden om zowel formeel als informeel met alle betrokkenen in gesprek te gaan en te blijven. De school moet hier het initiatief in nemen. Leerkrachten zullen professioneel werken aan visievorming, bewustwording en reflectie.

5.5 Aanbevelingen

Zoals ik al in de inleiding beschreef staat het schoolteam positief tegenover een partnerschap met ouders. Verder concludeer ik uit gesprekken met ouders dat ouders graag de rol van actief partner willen aannemen. Dit betekent nog niet dat ouders en leerkrachten spontaan op één lijn staan. Een eerste stap naar een educatief partnerschap zou het formuleren van een duidelijke visie moeten zijn. De ouders dienen dan bij het opstellen van deze visie betrokken te worden. Tijdens het opstellen van deze visie moet er sprake zijn van gelijkwaardigheid en het waarderen van elkaars expertise. Om op de hoogte te kunnen zijn van elkaars expertise zal er meer ruimte moeten zijn om elkaar te ontmoeten. Dit kan informeel tijdens inloopmomenten maar ook formeel tijdens geplande activiteiten. Door actief met elkaar kennis en ervaring uit te wisselen en in gesprek te blijven zal er bij de leerkrachten meer bewustwording ontstaan. Leerkrachten kunnen daarbij ook op informele wijze feedback vragen aan ouders. Deze bewustwording leidt bij de leerkracht tot meer reflectie, beroepstrots en professioneel handelen.

In dit praktijkgericht onderzoek heb ik niet de gevoelens en meningen van de leerlingen meegenomen. Deze werden echter wel door de participanten opgemerkt. Het kan zeker zinvol zijn om vervolgonderzoek te doen naar de medezeggenschap en invloed van leerlingen. Zij hebben immers, hoe jong ze ook zijn, een duidelijke mening over de 'in and outs' van het onderwijs dat zij ondergaan.

Samenvattend kom ik tot de volgende aanbevelingen voor mijn onderwijspraktijk:

1. Het opstellen van een duidelijke visie 'educatief partnerschap' waarbij de formulering alle partners betrokken worden.
2. Het actief creëren en benutten van formele en informele ontmoetingsmomenten tussen leerkrachten en ouders.
3. Leerkrachten laten werken aan professionalisering.

In bijlage 7 werk ik mijn aanbevelingen in concrete suggesties uit.

5.6 Doel van het onderzoek

Mijn onderzoekdoel heb ik in de inleiding als volgt geformuleerd:

‘Ik streef ernaar dat mijn onderzoek resulteert in een veranderplan. Een plan dat inzicht geeft in de huidige situatie, bijvoorbeeld het voeren van gesprekken m.b.v. de ‘praatplaat’ én in de gewenste veranderingen op het gebied van partnerschap en verder ook in welke mate het instrument ‘praatplaat’ daar al een stap toe is. Ik wil graag in mijn school een brede bewustwording van het belang van participatie op gang brengen, dit is namelijk een basisvoorwaarde om tot een werkelijk veranderingsproces te komen.

Ik streef naar formulering van een duidelijke visie op het gebied van partnerschap zodat het ook voor ouders helder wordt wat er van hen in deze verwacht wordt.

Intussen hoop en stimuleer ik dat leerkrachten bewust gaan werken aan hun professionalisering mede ook om daarmee een vertrouwensvolle partner te worden van de ouders dat ongetwijfeld zal leiden tot gezonde feedback en veel nuttige informatie.’

Het door mij uitgevoerde praktijkonderzoek kan m.i. een eerste stap zijn om dit doel te bereiken.

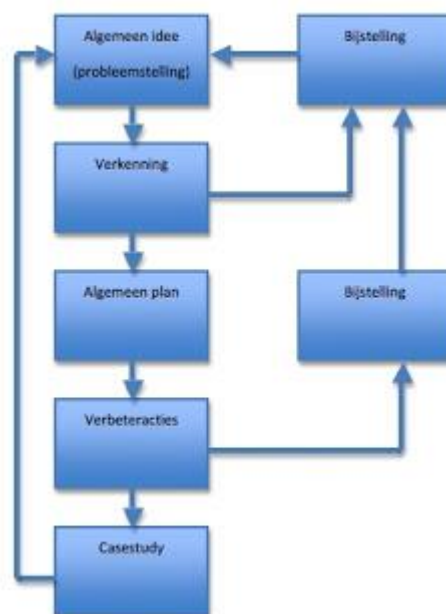
Door het focusinterview is er bewustwording ontstaan bij alle participanten. Daarnaast geeft de uitkomst van de vragenlijst m.b.t. ‘de praatplaat’ aan dat er behoefte bestaat aan duidelijkheid. Ten slotte heb ikzelf een aanmerkelijk beter beeld gekregen van wat op dit moment belangrijke aspecten zijn voor leerkrachten en ouders in een educatief partnerschap.

Natuurlijk is mijn onderzoek niet af, we zijn een lerende organisatie samen met de ouders. In het volgende hoofdstuk zal ik mijn onderzoek evalueren en reflecteren.

Hoofdstuk 6 Evaluatie en reflectie

In dit hoofdstuk evalueer en reflecteer ik mijn praktijkgericht onderzoek. Allereerst zal ik reflecteren volgens het model van Ponte (2006), dit model biedt mij structuur in de stappen die ik gezet heb. Daarna reflecteer ik volgens een meta reflectie; dit helpt mij om afstand te nemen van mijn eigen handelen en kritisch te reflecteren aan mijn eigen leerproces. Ik zal daarbij alle dimensies van reflectie meenemen waardoor ik zicht krijg op dat wat ik inmiddels geleerd heb en datgene dat ik nog moet bijleren.

6.1 Reflectie volgens het model van Ponte (2006).

Zoals in hoofdstuk 3 aangeven kun je in een actieonderzoek een aantal fases onderscheiden:

1. Maken van een onderzoeksplan
2. Uitvoeren van het onderzoek
3. Analyseren van de verkregen data
4. Trekken van conclusies en opstellen van aanbevelingen
5. Uitvoeren van de aanbevelingen
6. Evalueren

Daarna kan de cyclus eventueel weer van voren af aan beginnen.

Mijn actieonderzoek beperkte zich, gelet op de plaats in de tijd van fase 5 en 6 uiteraard tot de eerste 4 fases.

Het **algemene idee** of het praktijkprobleem komt voort uit een 3 tal zaken:

1. Onze actuele school-identiteit. Hier blijkt een duidelijke veranderwens; m.n. een andere houding naar ouders.
2. Uit eigen ervaring als ouder van een kind met problemen en zorgen, weet ik als geen ander hoe belangrijk het is dat je als ouder met de leerkrachten en de begeleiders van jouw kind samenwerkt in een open partnerschap. Mij is gebleken dat de inbreng van ouders, welke hun kinderen immers al hun leven lang kennen van cruciaal belang is bij het implementeren van het leer- en ontwikkelingsproces van deze kinderen.
3. Vanaf augustus 2012 hebben schoolbesturen ingevolge de nieuwe wet 'Passend Onderwijs' een expliciete ondersteuningsplicht naar ouders. Mede gestimuleerd door deze oekaze gaan scholen samen met de deskundige inbreng van ouders op zoek naar de juiste passende plek voor het kind binnen het samenwerkingsverband. Ik teken daarbij aan dat er dan wel sprake zal moeten zijn van échte samenwerking in een open partnerschap in die zin dat er ook feitelijke zeggenschap gegeven wordt, anders organiseer je alleen maar teleurstelling en dat is contraproductief.

Het lukte me wonder goed om middels een vooronderzoek tot een onderzoeksvoorstel te komen. Omdat het identiteit-spel op een studiedag voor leerkrachten plaatsvond waren alle leerkrachten direct betrokken.

Bij **verkenning** stel ik mij de vraag wie of wat betreft het probleem? Welke verschijnselen doen zich aan mij voor en hoe interpreteer ik deze in de gegeven situatie en is deze interpretatie wel correct en de juiste?

Door het vastleggen van onze school- identiteit kwam 'de ziel' van ons schoolplan naar boven. Aan de hand van de door ons gewenste ontwikkeling; 'een betere samenwerking met ouders' kregen we meer zicht op onze opdracht.

Als ouder en als leerkracht, weet ik uit eigen ervaring hoe belangrijk een educatief partnerschap is. De wetgeving 'Passend Onderwijs', zo actueel en belangrijk in dit verband, is vanaf augustus 2012 in werking.

Het spelen van het identiteitsspel bracht, zoals door mij verwacht, enige hilariteit met zich mee. Ondanks deze vrolijkheid lukte het mij en het team te blijven focussen op het doel: het vaststellen van de school-identiteit.

Het **algemene plan** betreft o.a. een planning voor onderzoek zoals in hoofdstuk 3 te vinden is. Er is veel literatuur beschikbaar. Daardoor kan een inkadering van theorieën en visies plaats vinden.

Het tot mij nemen van de ruim beschikbare literatuur was een prettige bezigheid. Ik herkende daarin natuurlijk veel vanuit mijn persoonlijke situatie. Door de brede en grote hoeveelheid beschikbare literatuur had ik wel wat moeite me te blijven focussen op mijn doel 'educatief partnerschap'. Ik herken dit in de beschreven valkuilen in het boek van de Lange et al.(2010). Ik had Critical Friends nodig om op de rechte weg te blijven en me vooral niet te laten afleiden van mijn hoofddoel. Ik bemerk echter wel dat mijn theoretisch kader zoals te vinden in hoofdstuk 2, mede is ontstaan door mijn leergierig zoekgedrag met name op het internet. Hoewel ik dus veel bronnen heb geraadpleegd kan ik er natuurlijk niet vanuit gaan dat ik alle adequate studies heb gezien laat staan dat ik hierin uitputtend ben geweest. Hoe valide zijn dus mijn theoretische conclusies? Ik heb invloed op het onderzochte en het onderzochte heeft weer invloed op mij.

Ik vond het erg leuk om de focusinterviews uit te voeren ook al omdat ik merkte dat de participanten daarbij steeds gemotiveerd en nieuwsgierig waren. Dit stimuleerde mij enorm. Waar ik te weinig rekening mee had gehouden was het feit dat de participanten zo verschillend zijn. Zo waren er mondige goed geïnformeerde deelnemers, hadden zij misschien niet een te grote invloed op de meningvorming in de groep? En is daardoor de inbreng van andere minder dominante deelnemers niet wat onderbelicht gebleven? Overigens is een dergelijke, wat onevenwichtige situatie in mijn dagelijkse praktijk natuurlijk ook heel herkenbaar, waarbij dan bovendien vaak meningen en interpretaties van elkaar worden overgenomen.

Elk focusinterview ben ik gestart met een filmpje waarna ik heb geprobeerd de bedoeling van het interview helder uiteen te zetten. Ik realiseer mij dat ik door deze werkwijze onbewust bewerkstellig dat de dialoog tussen de deelnemers niet meer zo neutraal en 'open' is en dat men juist de 'goede' dingen uit het filmpje gaat accentueren. Hoe valide is dan nog het resultaat? Dit had ik van te voren niet goed overdacht. Daarnaast stel ik mij de vraag in hoeverre ik als persoon toch nog ongewild substantieel invloed heb gehad op de verzamelde data. De participanten kennen mij immers goed en willen wellicht loyaal en mij ter wille zijn waardoor hun inbreng niet altijd in overeenstemming hoeft te zijn met wat zij werkelijk vinden en denken. Ik heb er daarom bewust op gelet dat ik de tijdens het interview gebezigde opvattingen, interpretaties en overtuigingen van individuele participanten niet heb overgenomen. Overigens heb ik op geen enkel moment het gevoel gehad dat men mij als spion of voyeur van hun persoonlijke opvattingen of denkbeelden heeft gezien.

Samenvattend was het dus voor mij een duidelijke leerervaring te merken dat niet alle participanten op gelijke wijze in dit onderzoek stonden. Ieder heeft duidelijk een eigen beleving en motivatie waarbij de ene deelnemer mondiger c.q. dominanter is dan de ander. Mijn handelen als onderzoeker moet passen binnen het grote nogal diverse geheel van mijn onderwijspraktijk. Dat vraagt een bewuste en planmatige communicatie met alle betrokkenen. Herkenbaar beschreven in de HBO-Mastercriteria, Dublin descriptoren (handboek studenten Fontys OSO, 2011-2012).

Van belang is hier verder ook nog op te merken dat ik alleen participanten heb gesproken die zich op mijn verzoek daartoe beschikbaar hebben gesteld. Gebleken is dat niet alle mensen gemakkelijk voor medewerking aan een project als het mijne benaderbaar zijn. Afgezien van gesignaleerde terughoudendheid, stelt zich ook de vraag of de validiteit van de uitkomsten hierdoor niet ter discussie staat. Duidelijk is geworden dat verzoeken tot deelname via het zo praktische mail-instrument weinig resultaat oplevert. Mensen persoonlijk aanspreken gaf meer respons zoals ik ook herken in de literatuur van Brand (2010). Van bovenstaande leer ik dat communiceren via mail nogal als onpersoonlijk en dus vrijblijvend wordt ervaren en daarom dan ook niet altijd de gehoopte respons oplevert.

De **verbeteracties** kunnen geformuleerd worden aan de hand van de antwoorden op de deelvragen en de hoofdvraag.

Ik kan met gebruik van de data de deelvragen voldoende beantwoorden. Wel vind ik het vrij lastig om open vragen te analyseren. Gesloten vragen zijn wat makkelijker in een kader te verwerken. Open vragen geven daarentegen wel meer duidelijkheid over onderliggende motieven (Lange et al., 2010). Omdat ik naast leerkracht toevallig ook nog ouder van een kind met ernstige beperkingen ben, geeft deze co-existentie in mijn geval natuurlijk een meerwaarde. Maar ik zal in deze positie alert moeten zijn op een mogelijk te grote vermenging ervan op mijn werk.

Tot slotte is een van de basisdimensies en competenties voor leraren in een inclusieve setting dat een leerkracht competent moet zijn in de samenwerking met de omgeving (Claassen, et al., 2009).

Essentieel daarbij is reflectie en handelen op ethische grondslag en voldoende kennis en vaardigheden. Absoluut een belangrijk aandachtspunt om aan te werken door de professionals uit mijn onderwijspraktijk.

6.2 Mijn leerproces, Triade; persoon-praktijk-theorie

Het praktijkgericht onderzoek en zeker ook deze opleiding master SEN heeft bij mij een bewustwording tot stand gebracht. Een situatie van bewustwording, bewegend in de zin van onbewust onbekwaam naar steeds meer bewust onbekwaam. Ik weet vanuit verschillende verwerkingsopdrachten dat ik een echte doener ben. Dit zorgt er o.a. ook voor dat ik dit onderzoek ook daadwerkelijk uitvoer in de gestelde termijn. Ik moet daarbij echter wel alert blijven op de kwaliteit van het onderzoek en het uiteindelijke resultaat voor mijn beroepspraktijk. Ik merk dat het voor mij persoonlijk van belang is scherp te blijven door te werken met kaders. Kaders bieden mij een hulpmiddel om te blijven focussen op een concreet doel. Uiteindelijk hoop ik zo te groeien naar een bewust bekwame professional.

Ten slotte kan ik dit praktijkgericht onderzoek uiteraard tegen het licht houden en daarop kritisch reflecteren. Heb ik wel de juiste keuzes gemaakt? Waren er misschien nog andere mogelijkheden? Hoe verhoudt mijn handelen zich tot mijn ideaalbeeld van de leraar die ik wil zijn. Ik vind steeds nieuwe theorieën die mij weer aanvullende inzichten geven. Ik weet dat een professional deze kritische grondhouding moet hebben. Ik beschouw mijn onderwijspraktijk niet meer als een gegeven maar kijk steeds met anderen hoe het anders en beter kan. Dit om aan te blijven sluiten bij de complexe, steeds veranderende beroepspraktijk.

Nawoord

Ik wil eindigen met een woord van dank aan een ieder die in meer of mindere mate betrokken was bij mijn praktijkgericht onderzoek.

Allereerst dank ik alle participanten voor hun tijd en energie welke zij hebben gestoken in het beantwoorden van vragenlijsten en/of het deelnemen aan focusinterviews.

Daarnaast bedank ik de groep Critical Friends en mijn begeleider Ernie Drissen. Zij allen hebben mij geholpen om het onderzoeksonderwerp helder te krijgen en te vertalen naar onderzoeksvragen.

Dank ook aan mijn gezin, voor hun inschikkelijkheid en hun voortdurende steun.

Veel dank ben ik verschuldigd aan mijn ouders. Mijn vader bleek een belangrijk adviseur op het gebied van stijl en taal. Bovendien stimuleerde hij mij met zijn bijzondere belangstelling voor het onderwerp en zijn relativerende kijk op de werkelijkheid. Mijn moeder zorgde wekelijks voor een pan stamppot zodat mijn gezin niets tekort kwam op het moment dat ik mijn lessen bij de opleiding volgde.

Tot slot

Komend schooljaar wordt er in mijn onderwijspraktijk een studiedag georganiseerd met als thema 'educatief partnerschap'. Graag zou ik aan de voorbereidingen willen meewerken en mijn resultaten uit dit praktijkgericht onderzoek aanbevelen.

Literatuurlijst

- Brand, A. van den (2010) *Gesprekscommunicatie. Handboek voor leekrachten in het primair onderwijs*. Coutinho
- Claasen, w., Bruïne, E.de, Schuman, H. Siemons, H.,Velthoven, B.van, (2009) Inclusief bekwaam LEOZ,deelproject 4, Antwerpen-Apeldoorn:Garant
- Derks, L. & Hollander, J. (1996). Hoofdstuk 6. Rapport. *Essentials van NLP*. (pp 97-111). Utrecht: Servire / komos.
- *Education Scotland. Transforming lives through learning*
<http://www.educationscotland.gov.uk/learningteachingandassessment/partnerships/engagingparents/index.asp> Verkregen op: 02-01-2013
- *European Agency for Development in Special Needs Education* <http://www.european-agency.org/> Verkregen op: 02-01-2013
- Fontys OSO, *HBO Mastercriteria (Dublindescriptoren)* in handboek studenten, bijlage 4, 2011-2012
- Jeninga & Van Meersbereggen (2010): De ecologie van de leerling. *Een zorg Een Kind Een Plan (LEOZ/RdMC/OUWOSO, 2010)*
- Lange, R. de, Schuman, H. & Montesano Montessori N. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant
- Menheere, A.,&Hooge,E. (2010) *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs: Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen*.Amsterdam:Kenniscentrum onderwijs en opvoeding.
- Onderwijsraad(2003). *Tel uit je zorgen. Onderwijszorgen van leerlingen,ouders,leraren en het bredere publiek*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Pameijer, N., & van Beukering, T. (2009). *Handelingsgericht werken: een handleiding voor het schoolteam. Samen met collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Den Haag uitgeverij: Acco Uitgeverij.
- Pameijer,N.(2012)*Samen sterk. Ouders en school!* Den Haag uitgeverij: Acco.
- Ruud de Moorcentrum/OU/WOSO (2010). *Sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen in de basisschoolleeftijd*. Uit de web-based bibliotheek van het simulatieprogramma 1-zorgroute sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Sameroff, A. J., & Chandler, M. J. (1975). *Reproductive risk and the continuum of caretaking casualty*. In F.D. Horowitz, M. Hethering, S. Scarr-Salapatek,%G. Siegel (Eds.), *Review of child development research* (vol.4, pp. 187-244). Chicago, University of Chicago.
- Smit,F.,Sluiter,R.,&Driesen,G.(2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.
- Smit, F.(2012) *Ouders en school. Succesfactoren voor betrokkenheid*.
- Vuuren, van T. (2012, april) Aanpak van werkdruk in het onderwijs. *Nationale onderwijskrant*, pp8
- Wolters, C. (2011)*Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren*. Picca

Bijlage 1. Uitwerking van de identiteit van mijn onderwijspraktijk, Koos genaamd

Ik ben Koos. Wie ik precies ben? Och wat zal ik zeggen, niet veel bijzonders hoor. Ik loop tegen de 40, donkerblond haar, wat stevig, getrouwd, 3 kinderen. Ik weet niet of je me kent, ik zou niet weten waarvan...

Ik werk in het onderwijs en dat doe ik graag. Het is hard werken, maar je kunt er veel bereiken en er moet ook veel hè, ik kan ook geen nee zeggen, maar begrijp me niet verkeerd, ik doe het met plezier en vind het werken met kinderen en mijn collega's echt heel fijn. Ik ben ervan overtuigd dat we uit ieder kind het beste kunnen krijgen als we goed aansluiten bij wat ze nodig hebben. Kinderen moeten ook het vertrouwen krijgen van ons, ze kunnen vaak meer dan we aan ze overlaten. Het contact met ouders vind ik soms lastig, ik zou willen dat we elkaar meer als partner zien, nu voelt het alsof we tegenover elkaar staan en dat is natuurlijk niet zo, we hebben hetzelfde belang.

Ik werk al lang. Ook steeds op dezelfde school en in dezelfde groep. Ik doe het hier goed....denk ik..., ik hoor nooit klachten. Het team waar ik in werk is gezellig, we helpen elkaar en dat voelt wel veilig, dus waarom zou ik anders willen....ik weet wat ik heb....

Maar nu ik dit zo zeg, merk ik dat ik hier ook wel een beetje van schrik. Net of ik eigenlijk geen ambitie heb. Tja als ik eerlijk ben, wil ik soms best wat anders of wil ik het nog beter doen. Ik zou in ieder geval wel eens willen laten zien wat ik in huis heb en misschien komt er dan vanzelf iets op mijn pad. Ik denk dat ik meer in mijn mars heb dan mensen van mij denken en ik wil eigenlijk nog meer kunnen. Je moet het tenslotte toch zelf doen, ik ben verantwoordelijk voor mijn eigen geluk. Dat wil ik ook, ik voel me ook verantwoordelijk voor de taak die ik heb op school en wil het graag goed doen. We moeten dat ook uitstralen naar kinderen, goed voorbeeld doet volgen toch...en met ambitie is niks mis. Af en toe weet ik niet helemaal zeker of ik het goed doe, maar ach...altijd maar in het vertrouwde rondje blijven ronddraaien voelt ook niet goed, ik wil meer en de buitenwereld mag best weten wie ik ben. Ik ga dat vanaf nu maar eens laten zien!

Bijlage 2. Vragenlijsten en uitnodigingsbrieven

Vragenlijst ouders betreffende 'de praatplaat'

Beste ouders van de kleuters die onlangs een gesprek met 'de praatplaat' hebben gevoerd,

Voor mijn masterSEN studie voer ik, Rika Cornelissen groepsleerkracht van groep 6, op dit moment een praktijkgericht onderzoek uit op onze school.

Mijn centrale onderzoeksvraag is: 'Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?'

Dit schooljaar zijn we in de kleutergroepen met een nieuwe vorm van gespreksvoering met ouders gestart. Het eerste gesprek vindt plaats met behulp van een praatplaat, U hebt dit onlangs mogen ervaren. Nu onderzoek ik in hoeverre deze gespreksvorm (mbv de praatplaat) bijdraagt aan een partnerschap met ouders.

In de vorm van een vragenlijst wil ik uw mening graag horen. U mag de vragenlijst via de mail aan mij terugzenden. Uiteraard kunt U de lijst ook printen en anoniem inleveren bij de groepsleerkracht van uw kleuter. Hebt U vragen dan kunt U mij gerust benaderen.

Hartelijk dank voor uw medewerking! Rika

De vragen:

1. Vindt U het zinvol om een praatplaat voor uw kleuter te maken? Kunt U ook aangeven waarom?
2. Hebt U het idee dat U met behulp van de praatplaat belangrijke zaken voor U of voor uw kleuter hebt kunnen aangeven? Zo ja, had U deze zaken anders op een ander moment aangegeven?
3. Had U tijdens het gesprek met de praatplaat het gevoel dat U kwijt kon over uw kleuter wat U ook graag wilde delen met de leerkracht?
4. Vindt U dat de praatplaat bijdraagt aan een samenwerking (een partnerschap) tussen de ouders en de leerkracht. Kunt U ook aangeven waarom?
5. Hebt U tips om een samenwerking (een partnerschap) met de leerkracht te versterken?
6. Mag ik U nog persoonlijk benaderen over deze vragenlijst? Wilt U dan uw naam erop noteren.
7. Wilt U nog wat kwijt?

Vragenlijst leerkrachten betreffende 'de praatplaat'

Beste collega,

Voor mijn masterSEN studie voer ik op dit moment een praktijkgericht onderzoek uit op onze school.

Mijn centrale onderzoeksvraag is: 'Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?'

Dit schooljaar zijn we in de kleutergroepen met een nieuwe vorm van gespreksvoering met ouders gestart. Het eerste gesprek vindt plaats met behulp van een praatplaat, je hebt dit onlangs mogen ervaren. Nu onderzoek ik in hoeverre deze gespreksvorm (mbv de praatplaat) bijdraagt aan een partnerschap met ouders.

In de vorm van een vragenlijst wil ik jouw mening graag horen. Je mag de vragenlijst via de mail aan mij terugzenden. Uiteraard kun je de lijst ook printen en inleveren in mijn postvak. Heb je vragen dan mag je mij gerust benaderen.

Hartelijk dank voor je medewerking! Rika

De vragen:

1. Hoe vond je het om een oudergesprek te voeren met de praatplaat?
2. Vind je dat deze manier van communiceren (met behulp van de praatplaat) bijdraagt aan een partnerschap met ouders. Zo ja, kun je aangeven waarom?
3. Zou deze manier van communiceren ook in andere groepen kunnen worden toegepast? Zo ja, hoe zie je dit dan?
4. Mag ik je nog persoonlijk benaderen over deze vragenlijst en over partnerschap met ouders in het algemeen?
5. Wil je nog wat kwijt?

Uitnodigingsbrief ouders voor deelname aan het focusinterview

Beste ouders van de leerlingen van groep 6 MR,

Voor mijn masterSEN studie voer ik, Rika Cornelissen groepsleerkracht van groep 6, op dit moment een praktijkgericht onderzoek uit op onze school.

Mijn centrale onderzoeksvraag is: 'Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?'

Op woensdagmorgen 30 januari 2013 om 8.45 uur wil ik met een aantal ouders uit onze klas in gesprek gaan over dit onderwerp. Hebt U tijd en zin om uw mening te laten horen dan kunt U zich bij mij opgeven via de mail.

Het gesprek zal een klein uurtje duren en de koffie staat uiteraard klaar!

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Rika Cornelissen

Tweede brief:

Beste ouders van de leerlingen van groep 6 MR,

Voor onderstaande activiteit hebben zich 3 ouders aangemeld. Het zou fijn zijn als er nog 3 ouders deelnemen. De activiteit is eenvoudig en kan niet fout gedaan worden. Op wie kan en mag ik nog rekenen?

Hartelijke groet, Rika Cornelissen

Beste ouders van de leerlingen van groep 6 MR,

Voor mijn masterSEN studie voer ik, Rika Cornelissen groepsleerkracht van groep 6, op dit moment een praktijkgericht onderzoek uit op onze school.

Mijn centrale onderzoeksvraag is: 'Wat kunnen wij in mijn onderwijspraktijk verbeteren zodat wij tot een partnerschap met ouders komen?'

Op woensdagmorgen 30 januari 2013 om 8.45 uur wil ik met een aantal ouders uit onze klas in gesprek gaan over dit onderwerp. Hebt U tijd en zin om uw mening te laten horen dan kunt U zich bij mij opgeven via de mail

Het gesprek zal een klein uurtje duren en de koffie staat uiteraard klaar!

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Rika Cornelissen

Bijlage 3. Planning van het onderzoek

Vragenlijst verzenden 'praatplaat'	25 Januari 2013
Vragenlijst retour 'praatplaat'	8 Februari 2013
Verwerken vragenlijsten	Voorjaarsvakantie 2013
Focusinterview ouders	29 Januari 2013
Focusinterview ouders	20 Februari 2013
Focusinterview collega's	30 Januari 2013
Focusinterview ouders andere onderwijspraktijk	15 Februari 2013
Verwerken interviews	Februari 2013
Formuleren conclusies en aanbevelingen	Maart - April - Mei 2013

Bijlage 4. De letterlijke ‘antwoorden opsomming’ van de vragenlijsten ouders en leerkrachten ‘praatplaat’.

Vragenlijst ouders:

Vraag 1 Vindt U het zinvol om een praatplaat voor uw kleuter te maken? Kunt U ook aangeven waarom?	*"Ja, ook leuk om te doen. Bewust stilstaan bij wat je kind typeert. Ik ben een voorstander van visualiseren" *"Ik vond het leuk en makkelijk, zo vergeet je niet de kenmerken van je kind door te nemen" *"Ja, het geeft een duidelijk beeld van mijn kind * hebben het als prettig ervaren om de leerkracht te laten weten hoe <i>wij</i> Daan zien. Met een praatplaat kom je sneller tot de kern" *"Een praatplaat is belangrijk voor de leerkracht, zo leert zij snel mijn kind kennen" *"Ik vond het dubbel werk, we vullen ook al een kijklijst in"
Vraag 2 Hebt U het idee dat u met behulp van de praatplaat belangrijke zaken voor U of voor uw kleuter hebt kunnen aangeven? Zo ja, had U deze zaken anders op een ander moment aangeven?	*"Ik weet niet of ik op een ander moment zaken zou aangeven. Het past bij een kennismakingsgesprek. De leerkracht weet nu direct het verschil met thuis en school" *"Zo krijg je de tijd om de dingen te noteren waardoor je in het 1ste gesprek de dingen kunt benoemen. Ben ik iets vergeten dan kom ik er bij de juf op terug" *"Ja, ik had dat ook op een ander moment aangeven" *"Ja, we hebben zaken kunnen toelichten" *"Belangrijke zaken horen niet thuis op een praatplaat, zij zouden al eerder gemeld moeten zijn" *"Als er echt iets belangrijks is dan ga ik toch wel naar de leerkracht"
Vraag 3 Had U tijdens het gesprek met de praatplaat het gevoel dat U kwijt kon over uw kleuter wat U	*"Ja, maar er is altijd tijd tekort. Als ouder kun je uren vertellen over je kind" *"Ja"

ook graag wilde delen met de leerkracht?	*"Ja" *"Ja, de juf was geïnteresseerd in onze zoon" *"Ja, de praatplaat is een goed instrument" *"Ja maar dat was in een ander gesprek ook gebeurd"
Vraag 4 Vindt U dat de praatplaat bijdraagt aan een samenwerking (een partnerschap) tussen de ouders en de leerkracht. kunt U ook aangeven waarom?	*"Ja, de ouder moet de leerkracht serieus nemen en de leerkracht de ouder. Ouders kennen het kind het beste, maar de leerkracht ziet het kind ook veel uren. De praatplaat is een goede start wat betreft samenwerking" *"Ja, het is een open gesprek. Kan alles opnoemen dat op de plaat staat" *"Ja, door de plaat kan de leerkracht ons kind beter leren kennen" * "Ja, de praatplaat legt een basis. Ik weet nu bij wie en waar mijn zoon 4 dagen in de week is" *"Een praatplaat kan een hulpmiddel zijn voor een samenwerking" *"Ja, samen met de kijktijst geeft het een goed en compleet beeld. Het is makkelijk te bepraten"
Vraag 5 Hebt U tips om een samenwerking (een partnerschap) te versterken?	*"Vaker dan 2x per jaar een gesprek. Over en weer op tijd aan de bel trekken. Elkaar serieus nemen" *"Nee" *"Nee" * "Zoals het nu loopt is het voor ons voldoende" *"Liever teveel overleg dan te weinig" *"Nee, ik vind dat de samenwerking altijd al goed verloopt"
Vraag 6 Mag ik U nog persoonlijk benaderen over deze	*"Ja" *"Ja"

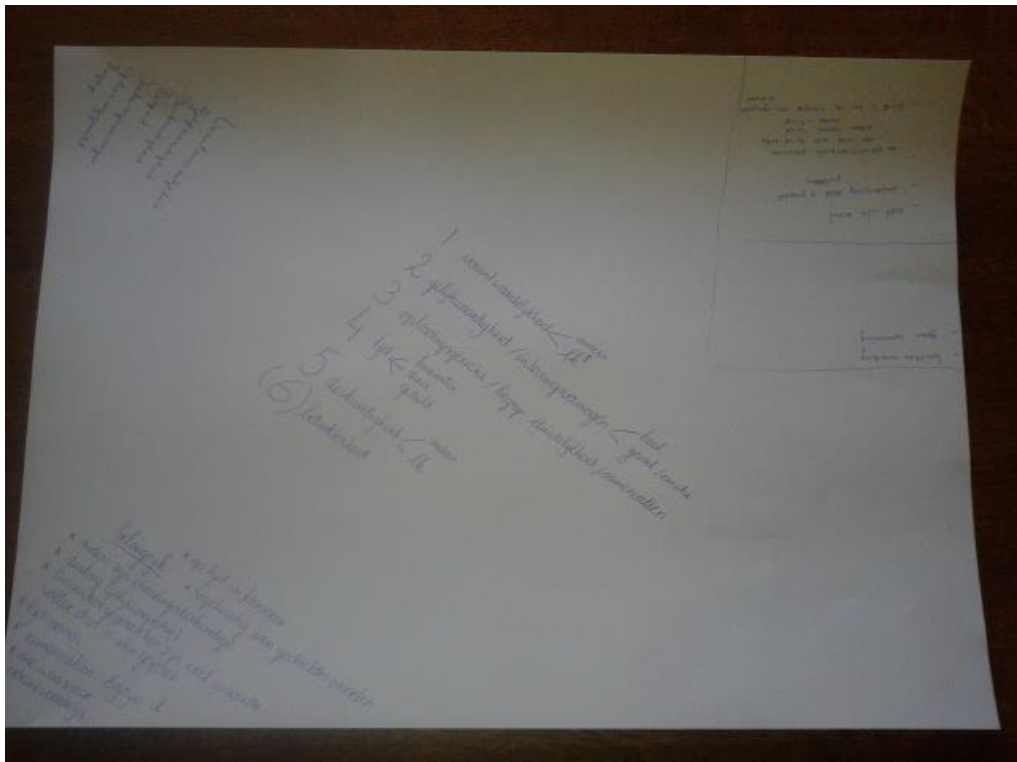
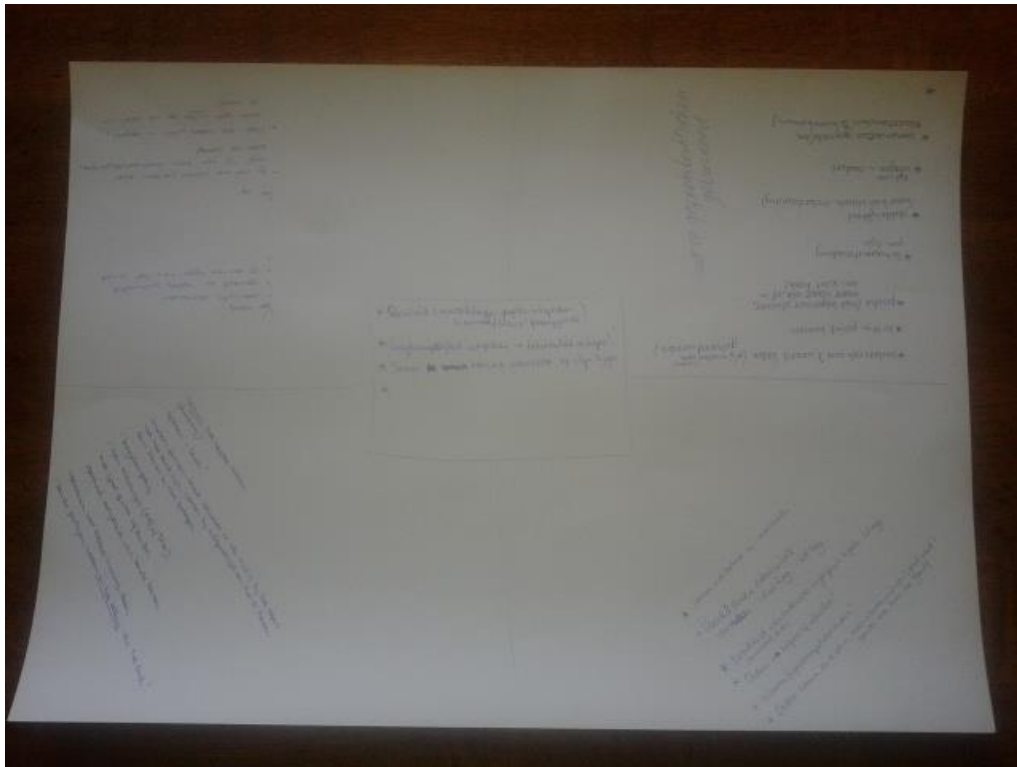
vragenlijst? Wilt U dan uw naam erop noteren	*"Ja" *"Ja" *"Ja" *"Ja"
Vraag 7 Wilt U nog wat kwijt?	*"Succes met je studie hopelijk dat je met je nieuw verkregen kennis+ervaring de school en team iets extra's kunt bieden" *"Nee" *"Nee" *"Nvt" *"Succes met je opleiding" *"Veel succes met de studie en evaluatie"

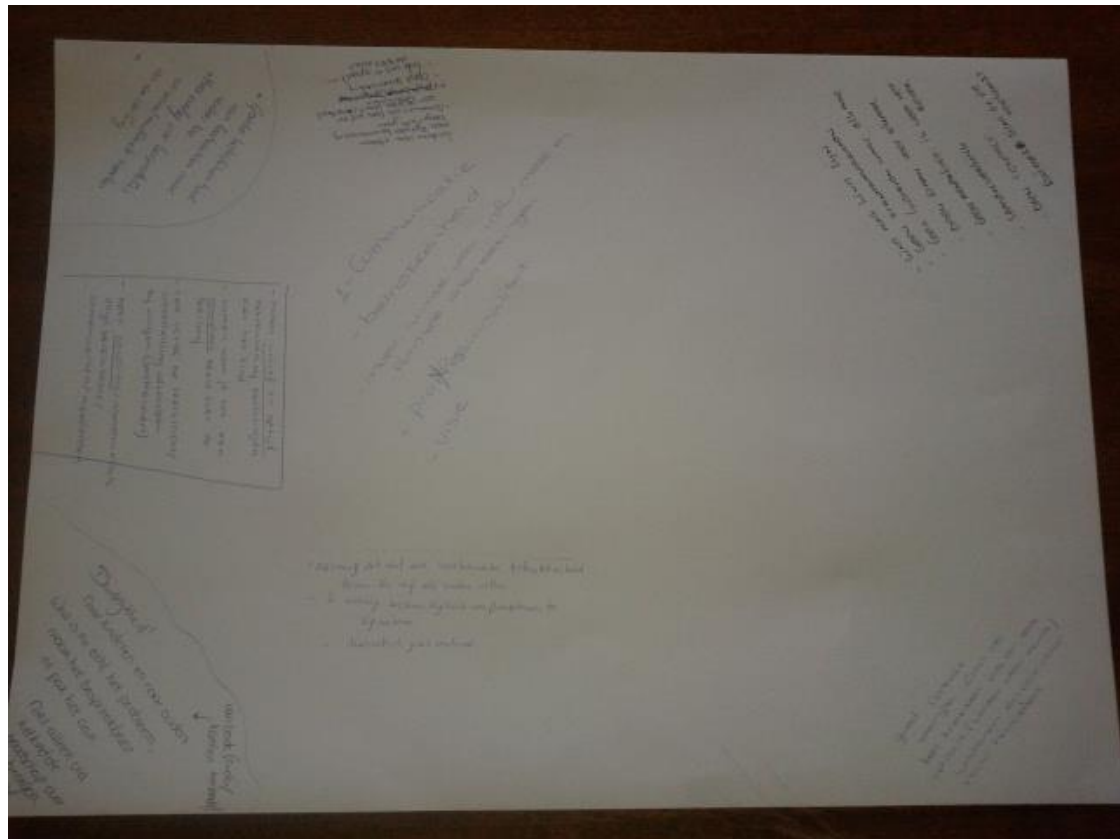
Vragenlijst leerkrachten:

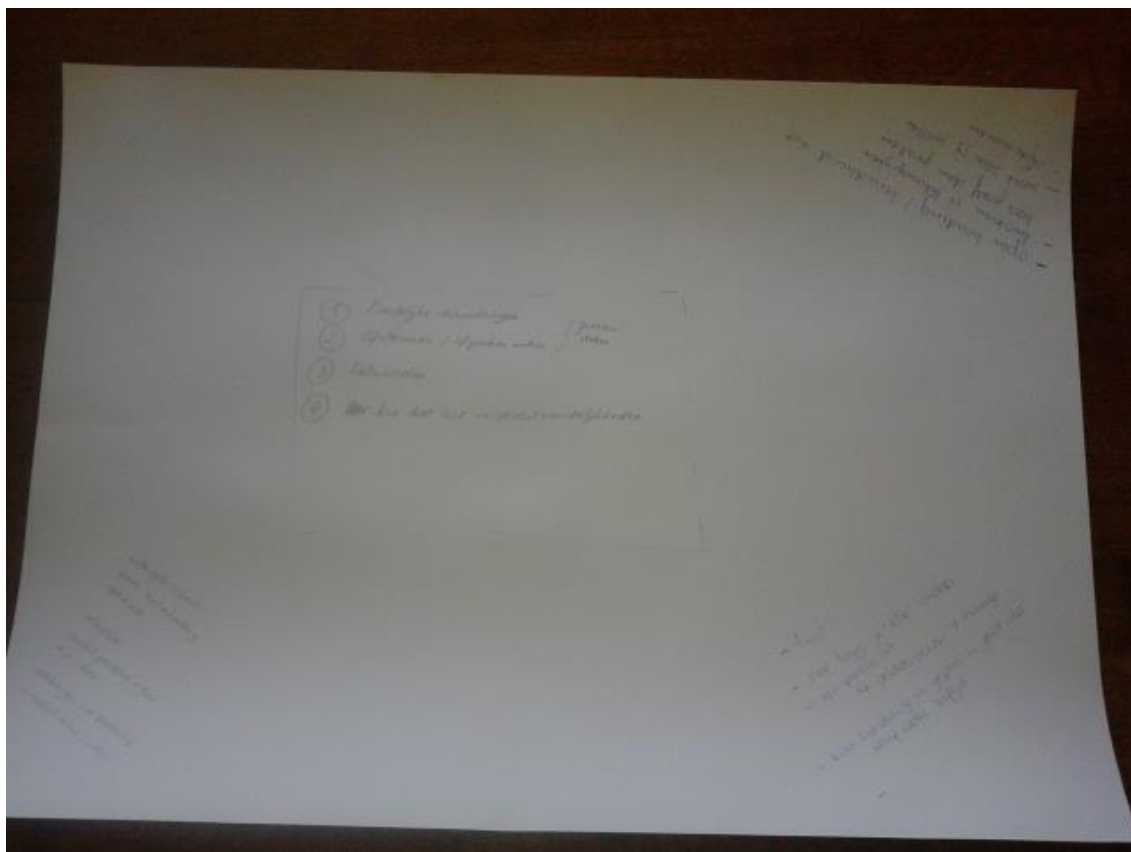
Vraag 1 Hoe vond je het om een oudergesprek te voeren met de praatplaat?	*"De praatplaat vormt een klein gedeelte van het gesprek. Niet elke ouder maakt de praatplaat. Begreep het niet" * "Het is vooral fijn op het moment dat er niet zoveel uit ouders komt, dan kan je de collage gebruiken om het gesprek op gang te brengen"
Vraag 2 Vind je dat deze manier van communiceren (met behulp van de praatplaat) bijdraagt aan een partnerschap met ouders. Zo ja, kun je aangeven waarom?	*"Het geeft een beeld hoe het kind thuis functioneert en waar de interesses liggen" * "Ouders voelen zich zekerder omdat ze praten aan de hand van de praatplaat, daardoor is het eerste contact goed. Hopelijk draagt dat bij aan een partnerschap met ouders, maar dat kan ik in dit vroege stadium nog niet met zekerheid zeggen"
Vraag 3 Zou deze manier van communiceren ook in andere groepen kunnen worden toegepast? Zo ja, hoe zie je dit dan?	*"In groep 3 nog wel. In groep 4 t/m 8 zouden de kinderen zelf een plaat kunnen maken" * "Ik zie daar voor ouders van kinderen die hier al langer op school zitten geen voordelen in."

	Ik vind het wel meerwaarde brengen bij kinderen die instromen in groep 3 t/m 8, puur voor een eerste gesprek. Het gesprek wordt gemakkelijk op gang gebracht dat is fijn, ook komen er signalen uit naar voren en dat is zeker fijn bij kinderen die voor het eerst naar school komen"
Vraag 4 Mag ik je nog persoonlijk benaderen over deze vragenlijst en over partnerschap met ouders in het algemeen	*"Tuurlijk" * "Altijd!"
Vraag 5 Wil je nog wat kwijt?	*"Ik had meer van de praatplaat verwacht. Ouders begrepen de bedoeling niet zo" * "Waarschijnlijk gaan we de praatplaat op een andere manier inzetten, omdat hij op deze manier niet het doel bereikt wat we willen bereiken. Hier zijn we nog mee bezig"

Bijlage 5. Foto's van de placemats

Bijlage 6. Belangrijk gevonden aspecten naar aanleiding van het focusinterview, letterlijk overgenomen zoals te lezen op de placemats

Tabel ouders (groep 1) 5 aspecten in willekeurige volgorde:

"Communicatie"
"Empathie"
"Laagdrempelig (informeel en formeel)"
"Duidelijke visie"
"Inspelen op (dorps) actualiteit"

Tabel ouders (groep 2) 5 aspecten in willekeurige volgorde:

"Communicatie"
"Betrokkenheid"
"Meer ruimte voor formele en informele ontmoetingen"
"professionalisering"
"Visie"

Tabel ouders (groep 3) andere onderwijspraktijk

5 aspecten in willekeurige volgorde:

"Kind-ouder-school centraal"
"Betrokkenheid"
"Respect wederzijds"
"Tijd vrij maken"
"Duidelijke visie"

Tabel leerkrachten (groep 1) 5 aspecten in willekeurige volgorde:

"Samen verantwoordelijk"
"Gelijkwaardigheid/empathie"
"Oplossingsgericht"
"Tijd"
"Deskundigheid"
(deze groep heeft als 6 ^e punt "betrokkenheid")

Tabel leerkrachten (groep 2) 5 aspecten in willekeurige volgorde:

"Openheid"
"Laagdrempeligheid" daardoor "betrokkenheid" vergroten"
"Op één lijn"

- Deze groep kwam tot 3 aspecten

Tabel leerkrachten (groep 3) 5 aspecten in willekeurige volgorde:

"Duidelijke verwachtingen"
"Afstemmen afspraken maken"
"Uitwisselen"
"Verantwoordelijkheden, wie doet wat"

- Deze groep kwam tot 4 aspecten

Bijlage 7: Aanbevelingen

Voorbeelden van visie's op een educatief partnerschap met ouders:

http://www.liniedoorn.nl/starnet/media/downloads/Ouderbetrokkenheid_basisschool_De_Liniedoorn.pdf

<http://www.regenboogmarienberg.nl/Info/Ouderbetrokkenheid/tabid/158/language/nl-NL/Default.aspx>

<http://www.obs-wereldwijs.nl/onze-visie/>

http://www.bouwsteen-finsterwolde.nl/index_htm_files/notitie%20ouderbetrokkenheid%20mei%202012.pdf

<http://www.brugghenschool.nl/Schoolregels.htm>
Schoolregels

Suggesties voor informele contact momenten met ouders:

- Inloopkwartier voor ouder en kind, elke dag, eens per week.
- Open zaterdagochtend (vooraftgaand aan het nieuwe schooljaar)
- 2x per jaar een lunch voor en door ouders
- (maandsluiting) viering met ouders
- Op het einde van een kerst-paasviering zijn ouders ook even welkom
- Tijdens de 10-minutengesprekken is er op de gang een koffiehoeke
- Betrek dorpsactiviteiten in het lesgebeuren, schakel daar eventueel ouders voor in
- Het afleggen van huisbezoeken
- Richt een klankbord(werk)groep op, zowel ouders als leerkrachten nemen zitting
- Schrijf elke maand een stukje 'nieuws op de basisschool' in het dorpsblaadje
- Vorm hand- en span werkgroepjes van ouders. Ouders kunnen hun talenten inzetten op school. Denk aan een tuinier groepje, knutsel groepje (maakt voorbereidingen voor vieringen en creatieve lessen), klus groepje, IVN groepje ed.

Hoe kunnen scholen werken aan ouderbetrokkenheid:

Succesfactoren om de ouderbetrokkenheid te optimaliseren:

- **Ouders voelen zich welkom op school.** Een vriendelijke houding en toonzetting van al het schoolpersoneel is hierbij van groot belang. Ook een goede praktische organisatie draagt bij aan een welkom gevoel (telefoon goed opnemen, duidelijke jaar kalender ed)
- **Ouders kennen en vertrouwen de klassenleerkracht van hun kind.** Ouders waarderen het zeer als hun kind gekend en gewaardeerd wordt. Daarom is de leerkracht een belangrijke spil in de relatie met de ouders. Een vroegtijdig persoonlijk kennismakingsgesprek tussen de klassenleerkracht en de ouders verlaagt de drempel en draagt bij aan vertrouwen.

Klassenleerkracht en ouders gaan dan eerder en opener het gesprek aan als zich iets voordoet. In een huisbezoek leert de klassenleerkracht de achtergrond van het kind het beste kennen en ervaren ouders de belangstelling van de school het duidelijkst.

- **Ouders ervaren de relatie met de school als wederkerig.** De rol van de ouders thuis is belangrijk voor schoolsucces. Daarom is het belangrijk dat in het contact met school ook de ontwikkeling en begeleiding van het kind thuis aan de orde komt. Daarbij is het mooi als ouders, omdat ze het kind het beste kennen, worden uitgenodigd hun ervaringsdeskundigheid in te brengen. Op die manier verandert een inrichtingsverkeer in informatie-uitwisseling en dialoog. Meer interactie maakt dat ouders actiever betrokken zijn en hun aandacht er beter bijhouden.
- **Ouders zijn trots op hun kind en zien perspectief voor de schoolloopbaan van hun kind.** Als het goed gaat met het kind komen ouders makkelijker naar school. Ouders en leerlingen ervaren teleurstelling in de schoolloopbaan bij: een tegenvallend niveau, afstroom, geen plaats op school van eerste of eigen keuze, of zittenblijven. Het is van belang deze teleurstelling te signaleren en ouder en kind te helpen dit om te buigen naar perspectief.

Hoe kunnen ouders thuis meer betrokken zijn:

Succesfactoren en aanbevelingen hoe ouders thuis meer betrokken kunnen zijn:

- Ouders weten wat er van hen verwacht wordt en hebben het gevoel dit ook te kunnen. Om hun rol thuis goed te kunnen vervullen hebben ouders informatie van school nodig over de voortgang, het gedrag en het verzuim van hun kind. Een school-ouder overeenkomst kan helpen de inhoud van de rol van leerling, ouder en leerkracht te bespreken.
- Ouders weten hoe hun kind de bemoeienis op prijs stelt. Waardering draagt bij aan trots en motivatie van leerling en ouder. De school kan de relatie tussen ouder en kind voeden door ook contact te zoeken met ouders als er positieve berichten zijn. Vooral bij risicoleerlingen is aandacht voor goed nieuws en doseren van slecht nieuws van belang. Dit helpt voorkomen dat ouders zich van school afkeren.

Concrete voorbeelden, hoe het contact met de ouders te verbeteren:

- Eerst de organisatie op orde brengen. Het idee hierbij is dat scholen het contact met ouders beter voor elkaar krijgen als eerst de organisatie goed op orde is. Een school-ouder overeenkomst (visie) kunnen hier aan bijdragen.
- Vervolgens kan gewerkt worden aan een wederkerige relatie met ouders, bijvoorbeeld in kennismakingsgesprekken.
- Daarna kan de inhoud van de boodschap, onder andere in een voortgangsgesprek, beter landen bij zowel ouders als school.
- Als dat allemaal lukt onder reguliere omstandigheden, lukt dat ook beter bij aandachtspunten.

Professionalisering van leerkrachten

- Luisterinterventies eigen maken en toepassen in gesprekken.